

REGIONALT TILLVÄXTPROGRAM
FÖR UPPSALA LÄN
2004-2007

Förord

Regionförbundet Uppsala län har på uppdrag av regeringen och i en bred regional samverkan utarbetat ett Regionalt tillväxtprogram (RTP). Regeringen har den 18 december 2003 godkänt Uppsala läns tillväxtprogram med vissa förbehåll. Regeringen anser att ”tillväxtprogrammet kombinerar med ett utvecklande perspektiv geografiska och branschmässiga fokusområden. Regeringen bedömer att den geografiska dimensionen med naturliga delregioner och tillväxtstråk där ett länsöverskridande perspektiv ingår är särskilt intressant. Även utvecklingen av Uppsala som en länk i en flerkärnig region med fokus på komplementära utvecklingsstrategier är värdefullt ur ett regionalt utvecklingsperspektiv.”

Förbehållen gäller finansieringsplanen, som behöver kompletteras, vissa mål behöver konkretiseras och tidsättas, integrations-, jämställdhets- och det ekologiska perspektivet behöver utvecklas och tydliggöras. En arbetskrafts- och kompetensförsörjningsanalys behöver införlivas i programmet. Regeringen rekommenderar också en översyn av partnerskapet för att säkerställa en jämnare fördelning mellan könen.

Grunden för de partnerskap och nätverk som varit aktiva i arbetet med Regionala tillväxtprogrammet för Uppsala län upparbetades i samband med länsstrategi- och tillväxtavtalsarbetet 1998 - 2000. Bildandet av Regionförbundet Uppsala län har gett nya förutsättningar att bättre nå den lokala nivån och har skapat större engagemang hos fler parter i tillväxtfrågor.

Trots den pressade tidtabellen har partnerskapen och Regionförbundets politiska organisation lyckats processa fram ett tillväxtprogram för Uppsala län utifrån regeringens riktlinjer. Ett nära och brett samarbete mellan Regionförbundets kansli och kommunernas näringslivschefer, universiteten, Länsstyrelsen, Länsarbetsnämnden och Kompetensrådet i Uppsala län, STUNS, ALMI, näringslivets organisationer, fackliga organisationer, ett antal företag m fl har resulterat i ett program med konkreta tillväxtåtgärder.

Tillväxtprogrammet för Uppsala län siktar mot ett högt ekonomiskt tillväxtmål med långsiktig hållbarhet. En hållbarhetsgrupp kommer att få en viktig roll i utveckling och uppföljning av hållbarhetsaspekterna bland annat utifrån regeringsbeslutet. En finansieringsgrupp har tillsatts för att lösa finansieringsbehoven. Behov av nationell medfinansiering föreligger för flera av åtgärderna.

Genomförandet av programmet kommer att ledas av Regionförbundet och för respektive insatsområde finns/utses en kontaktperson och ett partnerskap. En del åtgärder är redan igång och åtgärder som inte är färdigutvecklade kommer att konkretiseras i den fortsatta processen. Nya åtgärder kommer att utvecklas under programperioden exempelvis utifrån pågående arbete med det Regionala utvecklingsprogrammet (RUP). Regionförbundet kommer att komplettera och revidera programmet bland annat utifrån regeringens synpunkter.

De inledda förankringsprocesserna behöver sannolikt fördjupas och breddas bland annat till fler företag och organisationer på lokal nivå. Regionförbundets kansli kommer att ansvara för koordineringen av genomförande, uppföljning och utvärdering. Vi tackar för det hittillsvarande engagemanget och hoppas på ett brett deltagande i det fortsatta arbetet.

Uppsala i januari 2004

Gunnar Johnson
Direktör

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	Sida
Förord	
Sammanfattning	1
1 Programmets framtagande	5
2 Förväntningar på den nationella nivån	5
3 Förutsättningar och analys	6
3.1 Näringslivspolitik och regional utvecklingspolitik	6
3.2 Hållbarhetsperspektiv	7
3.3 Näringslivsanalys	9
3.4 Problem, möjligheter och utmaningar	11
3.5 Andra förutsättningar	13
4 Utgångspunkter och principer för RTP Uppsala län 2004 – 2007	15
5 Fyra prioriterade insatsområden/fokusområden	17
Insatsområde 1: Kluster, innovationssystem och andra företagsgrupperingar	
Insatsområde 2: Entreprenörskap, företagande (innovativa företagare) och företagsklimat	
Insatsområde 3: Kompetens- och arbetskraftsförsörjning	
Insatsområde 4: Internationalisering	
6 Handlingsprogram för RTP 2004 – 2007	23
6.1 Insatsområde: Kluster, innovationssystem och andra företagsgrupperingar	23
Åtgärd 1: Uppsala Bio	
Åtgärd 2: Uppsala Ångström Energy Park	
Åtgärd 3: Klusterutveckling verkstadsindustri	
Åtgärd 4: Campus Uppsala – Rosendal	
Åtgärd 5: Uppsala Innovation Center – Inkubatorprogram	
Åtgärd 6: Modell för samarbete mellan forskning och industri – industriakademin	
Åtgärd 7: Invest in Uppsala Region	
6.2 Insatsområde: Entreprenörskap, företagande (innovativa företagare) och företagsklimat	34
Åtgärd 1: Attityder till företagande och kunskaper i företagande samt ökad förståelse för sambandet mellan tillväxt och välfärd	
Åtgärd 2: Lokal/regional hantering av regelsystem som stimulerar företagande	
Åtgärd 3: Förbättrad finansiering av idéer i tidiga utvecklingsskeden	
Åtgärd 4: Utveckla dynamiska miljöer för innovationer och entreprenörskap	
6.3 Insatsområde: Kompetens- och arbetskraftsförsörjning	38
Åtgärd 1: Utveckla samarbetet i den gemensamma arbetsmarknadsplattformen	
Åtgärd 2: Pröva nya strategier för att möta kommande kompetens- och arbetskraftsbehov med effektiva metoder	

Åtgärd 3: Etablera snabbare vägar in på arbetsmarknaden särskilt för personer med utomnordisk bakgrund

Åtgärd 4: Utveckla kontakterna mellan utbildningar (utbildningsanordnare) och arbetsliv med fokus på tillväxtområden

Åtgärd 5: Stimulera till fortsatta studier och aktivt yrkesval

6.4 Insatsområde: Internationalisering 44

Åtgärd 1: Internationalisering för uppländska företag

6.5 Hållbarhetsstrategi 46

7 Genomförande av RTP 2004 – 2007 48

7.1 Organisation och finansiering av genomförandet 48

7.2 Uppföljning och utvärdering 49

Bilagor till RTP (separat bilagedel)

Bilaga 1 Preliminär budget och indikativ finansiering av RTP Uppsala län 2004 – 2007

Bilaga 2 Process och partnerskap

Bilaga 3 Näringsliv och arbetsmarknad

Bilaga 4 RTP 2004 – 2007 Norduppland

Bilaga 5 RTP 2004 – 2007 Södra länsdelen, förslag till åtgärder

Bilaga 6 Uppsala läns näringslivsstruktur

Bilaga 7 Uppsala läns ekonomiska utveckling fram till 2015

Bilaga 8 Regeringsbeslut

Regionalt tillväxtprogram för Uppsala län 2004 – 2007

Sammanfattning

Under de senaste tio åren har regeringen successivt utformat en ny regional tillväxt- och utvecklingspolitik vars honnörssord är ekonomisk tillväxt och regional utveckling. Tillväxt skall främjas i hela landet och kan bäst utformas på den lokala och regionala nivån där parterna bäst kan den egna regionens förutsättningar och behov. Med hjälp av de erfarenheter som vunnits från det tidigare tillväxtavtalet har ett Regionalt Tillväxtprogram för Uppsala län 2004-2007 utformats. I Uppsala län, som bildat ett sk samverkansorgan, har Regionförbundet Uppsala länansvaret för framtagande och koordinering av programmets genomförande.

Tillväxtprogrammet för Uppsala län har utarbetats efter regeringens riktlinjer i ett brett partnerskap och i flera arbets- och förankringsgrupper. Utkastet har beretts i Regionförbundets tillväxtberedning, behandlats i styrelsen den 4 juni (utkast) respektive den 1 oktober samt beslutats av fullmäktige den 17 juni (utkast) respektive den 16 oktober 2003. Arbetet har genomförts under stark tidspress med början i januari/februari 2003. Programmet utgör en ram och plattform för fortsatt utveckling och finansiering av prioriterade åtgärder och aktiviteter.

Utgångspunkter och principer för RTP

En slutsats är att Uppsala län har en gynnsam position och en mycket stor potential för att i framtiden skapa nya jobb och tillvarata kompetensen bland män och kvinnor med olika ursprung, i nya och växande företag. Långsiktig hållbarhet i samhällsutveckling och arbetsliv är en förutsättning för tillväxtåtgärder i Uppsala län.

Utgångspunkterna för RTP Uppsala län är synsättet att tillväxten sker i företagen och att tillväxtökningen stimuleras av samarbetet med skolsystem, forskare, banker och en utvecklad service från kommuner och myndigheter. En god infrastruktur liksom ett hållbart och jämställt samhälle är en förutsättning för tillväxten. Dessa aspekter får dock inte egna insatsområden inom programmet utan bakas in i stället in i varje enskilt insatsområde, åtgärd och aktivitet. Likaså konstateras att tillväxten i Uppsala län sker i ”stråken” från Stockholm ut genom länet: Ett sk ABC-samarbete mellan berörda kommuner i Stockholms län samt Knivsta, Uppsala och Tierps kommuner i Uppsala län har därför påbörjats, liksom ett liknande länsöverskridande projekt ABCU – vilket berör Håbo och Enköpings kommuner. Dessa för tillväxten viktiga åtgärder och aktiviteter avses i valda delar att integreras i handlingsprogrammet. Principen är att RTP 2004-2007 skall ha fokus på näringslivets utveckling och att viktiga stråk- och infrastrukturutvecklingar får tas med där de känns relevanta.

Analysen av länets näringsliv, styrkor och framtidsmöjligheter har lett till fokus på näringslivets behov och möjligheter till utveckling. Åtgärderna samlas i fyra insatsområden:

- 1) Bransch- och klusterutveckling, teknologitransfer och innovationssystem
- 2) Entreprenörskap, nyföretagande och innovationer
- 3) Kompetens- och arbetskraftsförsörjning
- 4) Internationalisering

Därmed har också riktlinjerna för RTP-processen fullföljts, med tillägget att nationella horisontella mål som hållbar utveckling, jämställdhet mm förutsätts bli tillämpade inom ramen för handlingsprogrammets fokusområden, åtgärder och aktiviteter.

Vision för tillväxten i Uppsala län:

Uppsala län skall som del av Stockholm – Mälardalen-regionen utgöra landets främsta tillväxtmotor med ett framgångsrikt och varierat näringsliv. Genom strategier för hållbar samhällsutveckling och arbetsliv skall länet vara den region i Sverige som erbjuder de bästa utvecklingsförutsättningarna för såväl kvinnor som män. Uppsala län skall år 2010 vara internationellt erkänt som konkurrenskraftigt inom minst tre kunskapsintensiva tillväxtområden.

Mål för tillväxten i Uppsala län:

Länets ekonomiska tillväxt skall ligga minst 2 % över riksgenomsnittet. Tillväxten skall vara långsiktig och bidra till en hållbar samhällsutveckling och ökad jämställdhet.

Handlingsprogram med åtgärder och insatser inom fyra fokusområden

- *Kluster och innovationssystem* med utveckling och fullföljande av redan aviserade och etablerade projekt såsom Uppsala Bio, Uppsala Ångström Energy Park, Campus Uppsala/Rosendalsområdet, Inkubatorprogram med Uppsala Innovation Center, Drivhuset m m och Invest in Uppsala Region. Andra näringslivsprojekt är under uppbyggnad: exempelvis verkstadsteknik som underleverantör till bioindustri, functional foods, IT-området med koppling till bioteknik, inomhusklimat, bygg- och byggmaterialproduktion, logistik samt upplevelsenäringen.
- *Entreprenörskap, företagande och företagsklimat* med framförallt bearbetning av attityder till företagande, hantering av regelsystem, såddfinansiering och utveckling av dynamiska miljöer.
- *Kompetens- och arbetskraftsförsörjning* med utveckling av samarbetet mellan viktiga aktörer, utveckling av nya strategier för att möta kommande arbetskraftsbrist, snabbare vägar in på arbetsmarknaden för invandrare och stimulans till fortsatta studier.
- *Internationalisering* med inriktning främst på ökad internationell handel inom EU, USA men på sikt också inom de nya EU medlemsländerna i Östeuropa.

För vart och ett av ovan nämnda fokusområden finns eller inrättas en styrgrupp. Vidare finns två grupper som arbetar horisontellt genom att bistå nämnda styrgrupper och aktivitetsansvariga. En finansieringsgrupp som bistår med finansiering av åtgärder och en hållbarhetsgrupp som kan ge stöd avseende jämställdhet, integration, miljö och hållbar ekonomisk tillväxt.

Genomförande och finansiering

Regionförbundet Uppsala länansvarar för programmets planering, revidering, uppföljning och utvärdering. Regionförbundet kommer också att aktivt delta i flera av projekten. Länsstyrelsen har deltagit i hela RTP-processen och dess medverkan förutsätts särskilt med samordning av medfinansiering från staten samt med kompetens inom jämställdhet och miljö/kulturmiljöområdet. Tillväxtberedningen inom C – framåt utgör ledningsgrupp för programmet. Regionförbundets kansli utgör tjänstemannamässigt RTP-samordningskansli. RTP-dokumentet kommer att revideras successivt

RTP-arbetet bedrivs redan samstämt med både Länsstransportplanen, LTP och är en viktig del i det pågående arbetet med ett Regionalt Utvecklingsprogram för Uppsala län, vilket avses vara klart hösten 2004. RTP sammansmälter således med RUP-processen vad avser uthållig ekonomisk tillväxt och näringslivets utveckling.

Den prioritering som gjorts i programmet förutsätter att det utvecklas ett samarbete mellan den nationella, regionala (samverkansorganet) och lokala nivån. Vid genomförandet och finansiering har programarbetets prioriteringar också utgått från antagandet att en kommande statlig medfinansiering kan ske direkt från regeringen/ departement i kommande budgetar och anslag. Likaså förutsätter RTP-processen att bidrag till genomförandet av prioriterade projekt kan ske efter dialog och underhandskontakter med NUTEK, VINNOVA och andra berörda statliga verk och myndigheter. Länsstyrelsens medverkan förutsätts central i frågor som rör den statliga medfinansieringen. Direktiven för statliga myndigheter behöver förtydligas så att de kan delta i medfinansieringen av RTP projekt.

I genomförandeorganisationen läggs stor vikt vid två speciella grupper. En finansieringsgrupp, där bl a Länsstyrelsen och Länsarbetsnämnden ingår, vars uppgift blir att finna lösningar på finansieringsbehoven. En Hållbarhetsgrupp, med kompetens från olika områden relaterade till en hållbar utveckling, integration, jämställdhet mm kommer att svara för hållbarhetsbedömningar utifrån regeringens uppsatta mål och kriterier.

En av förutsättningarna för att åstadkomma resultat i arbetet med tillväxtprogrammet är att det betraktas som en lärprocess för alla aktörer som är involverade. I det processorienterade arbete som skall karaktärisera programmet blir kontinuerliga analyser, återföring av erfarenheter och nya kunskaper viktiga inslag i den dynamik som ligger inarbetad i den valda modellen. En årlig uppföljning av hela programmet genomförs med egna och externa resurser. Den snäva tidsplanen har inte möjliggjort någon detaljerad plan för hur uppföljningen och utvärderingen skall ske. Utvärdering av hela programmet bör ske efter halva programperioden (2005) och i slutet av programperioden. Behov av utvärderingar på åtgärdsnivå och insatsområdesnivå bedöms under processens gång.

Sammantaget blir RTP-processen uttryck för ett processinriktat arbetssätt, där regionens olika företrädare medverkar i olika roller. Målet är att RTP-processen skall vara ett uttryck för kraftsamling mot gemensamma mål och där arbetet också skall utmytna i ett lärande om hur ett långsiktigt framgångsrikt samarbete på regional nivå kan utformas och genomföras.

Regionalt Tillväxtprogram för Uppsala län 2004-2007

1 Programmets framtagande

Syftet med det regionala tillväxtprogrammet är att samordna insatser inom områden där sektorssamverkan bidrar till att utveckla hållbara lokala arbetsmarknadsregioner utifrån ett näringslivsperspektiv. Framtagandet av programmet kan ses som en process där prioriteringar sker successivt i ett samspel mellan finansiärer, utförare och Regionförbundet Uppsala län. Regionförbundets roll är att samordna processen och programarbetet samt svara för uppföljning av åtgärder som kommer att genomföras i olika partnerskap.

I Uppsala län har Regionförbundet Uppsala län ansvaret för utveckling av Regionala tillväxtprogrammet. Parallellt med tillväxtprogramarbetet har en Länstransportplan tagits fram och arbetet med Regionala Utvecklingsprogrammet (RUP) påbörjats. RUP-arbetet beräknas vara klart i slutet av år 2004 och kan då ge nya förutsättningar för tillväxtprogrammet, som behöver uppdateras genom en återkommande process. Tillväxtprogrammet baseras på bland annat könsuppdelad statistik, Strategi för tillväxt i Uppsala län 2010+, analysunderlag från NUTEK, Länsarbetsnämnden samt Regionförbundets eget statistik- och analysarbete. Utkastet till tillväxtprogram har tagits fram i en förhållandevis bred process från den lokala till den regionala nivån och förankrats i Regionförbundets tillväxtberedning, styrelse och fullmäktige. Processen beskrivs i bilaga 1 "Process och partnerskap".

2 Förväntningar på den nationella nivån

Regionala Tillväxtprogrammet 2004-2007 är framtaget inom ramen för regeringens nya närings- och regionala utvecklingspolitik. Ett av de viktigaste syftena med programmet är att uppnå en gemensam prioritering och kraftsamling mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå kring tillväxtåtgärder av stor strukturell betydelse. I Uppsala län har det nya samverkansorganet övertagit uppgiften från länsstyrelsen och därmed i processen återförsäkrat ett brett politiskt engagemang och förankring.

Arbetet har bedrivits under mycket stark tidspress under 2003, med statliga riktlinjer från november/december 2002. Tidplanen har ej medgivit att fullt ut konkretisera alla prioriterade åtgärder med budgetar och finansiering mm.

När förslaget till RTP, enligt regeringens riktlinjer överlämnas från Regionförbundets Förbundsfullmäktige i oktober 2003 kvarstår därför en del arbete innan programmet kan ses som komplett inför starten årsskiftet 2003- 2004.

Vad avser programmets finansiering står redan nu klart att förväntningarna på en nationell medfinansiering, där Länsstyrelsen har en viktig roll, är omfattande. Särskilt viktig och nödvändig är den statliga medfinansieringen för att möjliggöra förslagen till kom-

petenscentra, klusterutvecklingsprogram och utveckling av innovationssystem samt en regional fond för såddkapital och innovationer.

Analyser av befintliga statliga regelsystem relaterat till näringslivets förutsättningar har gjorts bland annat under RTA-processen och förslag till ändringar har lämnats. Det som nu behövs är att regelförenklingar genomförs så att det blir lättare att starta och driva företag. Ytterligare en generell bedömning som ofta framkommit i förarbetet till RTP-förslaget är att mycket av de medel som nu distribueras som bidrag från statliga myndigheter och verk inte alltid har en samlande effekt kring långsiktiga och prioriterade regionala mål. Modellen med olika ”calls” från exempelvis NUTEK och VINNOVA får i stället effekten av att bidrag söks därför att det finns medel att söka. När summor på 25 miljoner sedan skall spridas på hela landet blir bidragen sällan tillräckligt stora för att motsvara en genomgripande åtgärd. En ofta återkommande önskan är därför att staten i stället medverkar i länsvisa regionala fonder som kan ställas till de regionala intressenternas förfogande och samordnas i RTP-processen.

3 Förutsättningar och analys

3.1 Näringslivspolitik och regional utvecklingspolitik

Ökad andel förvärvsarbetande är ett överordnat politiskt mål där tillväxten i näringslivet är verktyget med vilket sysselsättningsmålet kan nås. Hög sysselsättning utgör grundvalen för samhällsekonomins utveckling så att välfärdspolitiken i alla dess dimensioner kan vidmakthållas och utvecklas. Näringspolitiken har till yttersta syfte att skapa ekonomisk tillväxt i hela landet och på det regionala planet får näringspolitiken funktionen att underlätta att tillväxt skapas inom hela regionen. Det regionala tillväxtprogrammet bidrar därvid som instrument med vilket tillväxtmålet kan nås regionalt.

Den ekonomiska tillväxten är starkast i regioner i anslutning till högskoleorter och storstäder. Samtidigt är det angeläget att ekonomisk tillväxt sker också utanför högskoleorterna och i alla delar av landet. Därför blir åtgärder inom de regionala tillväxtprogrammen viktiga verktyg för att åstadkomma väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med god servicenivå i alla delar av landet.

Den regionala nivån har under senare år getts ett större ansvar för tillväxtpolitiken, vilket innebär en överflyttning av initiativ och operativa insatser från den nationella nivån. Detta synsätt kommer till uttryck bl a genom de tillväxtavtal som togs fram för perioden 2000 – 2003, efter initiativ från den nationella nivån och som nu fullföljs i propositionen ”En politik för tillväxt och livskraft i hela landet, (prop 2001/02:4)”. I sin tur innebär detta att det regionala och lokala handlingsutrymmet ökar och även ansvaret för att tillväxten stimuleras.

För Uppsala län innebär den nya näringslivspolitikerna att insatser nu riktas även till framgångsrika regioner. Uppsalas närhet till Stockholm och att en stor del av länet idag ingår i Storstockholms arbetsmarknad betyder att länet ingår i landets ”tillväxtmotor” Stockholm - Mälarenregionen. Det som nu växer fram pekar på att även ”tillväxtmotorer” måste underhållas och förnyas så att konkurrenskraften bibehålls och får förutsättningar att växa i en allt mer global marknadsekonomi.

3.2 Hållbarhetsperspektiv

Utgångspunkt för definition av "hållbarhet" utgör Amsterdamfördragets skrivning om ekonomisk, ekologisk samt social och kulturell hållbarhet. Med hållbar ekonomisk tillväxt avses en långsiktig och bärkraftig tillväxt som skapar ökad marknadsmässig konkurrenskraft för länet. Tillväxten ska ske så att den inte står i strid med ett långsiktigt ekologiskt och socialt hållbart samhälle. Den ekonomiska tillväxten är en förutsättning för att bibehålla och utveckla välfärden i samhället. En viktig social aspekt av den ekonomiska tillväxten är att den skall komma hela befolkningen till del. I den kulturella hållbarheten innefattas bland annat utvecklingen av samhället i mångkulturellt avseende.

Hållbarhetsaspekterna skall integreras i åtgärder och projekt inom tillväxtprogrammet och utgör ej egna insatsområden. I den mån det finns anledning att på åtgärds- eller aktivitetsnivå markera behov av särskilda insatser för män respektive kvinnor eller för individer av särskilt ursprung anges detta i åtgärdsbeskrivningen. Alla andra åtgärder avser såväl kvinnor som män och individer av olika ursprung och ålder. För att återförsäkra att dessa horisontella mål blir beaktade i RTP-handlingsprogrammets alla insatsområden, åtgärder och aktiviteter inrättas en särskild Hållbarhetsgrupp. Gruppens sammansättning speglar nedanstående kompetensområden.

Ekonomiskt hållbar tillväxt

Att tillväxten skall vara hållbar för regionen innebär att insatserna i tillväxtprogrammet avser satsningar på långsiktiga och strategiska tillväxtidéer, som är internationellt konkurrenskraftiga och ger regionen unika och specifika konkurrensfördelar.

Kunskapsintensiva - "högteknologiska" - branscher uppvisar en snabb ökning i sin andel av världsproduktionen och i tillväxtpotential, varför produktområden med högt förädlingsvärde och kunskapsinnehåll prioriteras i Uppsala läns tillväxtprogram. "Nya" områden med tillväxtpotential finns i gränslandet mellan etablerade branscher, sektorer, teknologier, marknader, aktörer etc och dessa möjligheter skall tas till vara.

Tillväxtprogrammet tar sikte på insatser med tillväxtpotential och förnyelse. För traditionellt näringsliv innebär det fokus på åtgärder inriktade på att öka kunskapsinnehåll och därmed förädlingsvärde.

Hållbar ekonomisk tillväxt innebär tillväxt i första hand i sektorer med växande och/eller stabila marknader. Därutöver prioriteras satsningar som premierar ny kunskap och innovativt entreprenörskap på potentiella framtidsmarknader framför satsningar med marginell tillväxt på etablerade alternativt vikande marknader. Det är viktigt att insatserna driver på konkurrens- och strukturomvandling genom förnyelse.

Programmets insatser skall i största möjliga mån inriktas på konkreta projekt. Stor vikt skall läggas på att söka konkreta samarbeten mellan industri, forskning och offentliga organ. Projekt med kommersiella utsikter eller med fokus på ny, gärna kommersialiserbar kunskap skall ges företräde. Inriktningen skall vara tydlig, målen mätbara och utvärderingsbara.

Ekologiskt hållbar tillväxt

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. ”Miljömål för Uppsala län 2003 – 2010” är en viktig utgångspunkt för bedömning av tillväxtprogrammets miljökonsekvenser.

De fysiska förutsättningarna i Uppsala län är i grunden goda för ökad verksamhet och ökad befolkning, enligt regionala miljökvalitetsmålen. Uppsala län har goda fysiska förutsättningar att öka sin befolkning väsentligt. I jämförelse med Stockholms län är markutnyttjandet i Uppsala län förhållandevis lågt och markens beskaffenhet är gynnsam med god buffringsförmåga (med naturligt hög kalkhalt som står emot försurande ämnen) och liten genomtränglighet till vattendrag respektive grundvatten.

Även om de fysiska förutsättningarna för tillväxt och expansion är goda i Uppsala län är det dock inte helt bekymmersfritt. Vid en kraftig befolkningsökning i Uppsala behöver exempelvis vattenreserven i Mälaren (Ekoln) sannolikt tas i anspråk. Skyddet av Ekoln som dricksvattentäkt är därför viktig att slå vakt om. Ändamålsenliga trafiklösningar för Uppsala stad behöver utformas på ett framsynt sätt i den fysiska planeringen. Det är viktigt att behålla en attraktiv stadsbebyggelse. Behovet av ungdoms- och studentbostäder är stort i Uppsala och har betydelse för framtida kompetens- och arbetskraftsförsörjning.

Den framtida utbyggnaden av boendet bör ske i första hand genom förtätning av befintlig bebyggelse och utefter kollektivtrafikens stomlinjer. Byggnad på odlingsmark bör undvikas. Närheten till arbetsplatsen (tidsmässigt) och närheten till strövområden värderas högt av flertalet människor. Från miljösynpunkt och med hänsyn till trafikmiljö och god framkomlighet är det att föredra ökad bebyggelse utefter järnvägsstråken framför landsvägsstråken. Kustområdet i länet är förhållandevis lågt exploaterat. Viss ytterligare exploatering bör vara möjlig. Med bättre kommunikationer mot Stockholm kommer dock trycket att öka på kustområdet.

Utöver vad miljö- och planlagstiftningen anger föreligger inga restriktioner för att öka verksamheter inom industri och näringsliv i Uppsala län enligt miljökvalitetsmålen.

Socialt och kulturellt hållbar tillväxt

Med socialt hållbar tillväxt avses förmågan att tillgodose samhällets välfärdsmål för individen vilka kan delas in i följande komponenter:

- En god hälsa och stöd för hälsosamma levnadsvanor
- Sociala relationer och stödjande sociala miljöer
- En god arbetsmiljö
- Trygghet och säkerhet
- Trygga och jämlika uppväxtvillkor
- Tillgång till vård och omsorg
- Tillgång till arbete
- Tillgång till kunskap och utbildning
- Tillgång till rekreation och kultur
- Ekonomiska resurser
- Delaktighet/inflytande/jämställdhet
- Boende, närservice och en hälsosam miljö samt
- Framtidstro, mål och mening

En del av välfärdskomponenterna tillgodoses genom offentliga resurser. Tillväxten i Sverige har under senare år halkat efter i jämförelse med andra utvecklade ekonomier (OECD-länder). Detta har bidragit till problemen att kunna finansiera åtgärder som tillgodoser samhällsfinansierade välfärds mål. En krympande yrkesverksam befolkning skall försörja en växande äldre befolkning och i kombination med en svag ekonomisk tillväxt utgör detta en utmaning för hela nationen. Uppsala läns goda utvecklingsförutsättningar utgör, om de tillvaratas på bästa sätt, ett viktigt bidrag till den nationella tillväxten och till förutsättningarna att tillgodose en socialt och kulturellt hållbar utveckling för såväl kvinnor som män och för människor av olika ursprung.

3.3 Näringslivsanalys

I bilaga 2 "Näringsliv" redovisas statistik med anknytning till näringsliv och tillväxt i Uppsala län. Beskrivningen kan översiktligt sammanfattas enligt följande:

Länets befolkning utgör 3,3 % av riket och uppvisar en stadig ökning. Andelen småföretag; soloföretagare och företag med 1- 49 anställda, är något lägre än riksgenomsnittet. Länets småföretag uppvisar en betydligt starkare sysselsättningsutveckling än i landet som helhet. Företagen är emellertid restriktiva i sina anställningsplaner. Som hinder för tillväxt redovisar företagen brist på kompetent arbetskraft och svag efterfrågan. Bristen på arbetskraft är större hos tillverkningsföretagen än hos tjänsteföretagen. Tillgång till riskkapital och besvärliga regelverk anges som andra hinder för tillväxt. Det är endast ett litet men ökande antal av företagen som samverkar med universitetet. Detta konstaterande gäller i lika mån förhållandena i länet såväl som förhållandena i jämförelselänsgruppen respektive riket enligt NUTEK. Småföretagarna i länet samverkar i något större utsträckning än motsvarande grupp i riket och jämförbara län. Men detta sker ändå på en ganska låg nivå.

I Uppsala kommun domineras näringslivet av bioteknik med en stark koppling till forskningen och en stor offentlig sektor med sjukvård, ett antal statliga verk samt universitetet. I länets norra del är näringslivet inriktat på tillverkningsindustri, kännetecknad av hightech och med en stark internationell prägel (Habia Cable, Atlas Copco, Munters, Sandvik Coromant, Erasteel m fl) samt energiindustri som viktiga branscher. Underleverantörer till hightech- och bioindustrin är i växande och bedöms ha en stor tillväxtpotential på en global marknad. Tillverkningsindustrins utvecklingsmöjligheter är också nära kopplade till forskningen inom det materialtekniska området vid Ångströmlaboratoriet i Uppsala. I Håbo kommun finns företag bland annat inom byggmaterialbranschen och i Enköping finns ett antal verkstadsföretag och småföretag inom inomhusmiljö- och ventilationsområdet, vilka är av intresse från tillväxtpunkt. Härutöver finns i hela länet lantbruksnäringar av betydande omfattning. Upplevelsebaserade näringar finns såväl i större orter som på landsbygden.

Med EU:s utvidgning blir våra närmaste grannländer runt Östersjön en del av EU:s inre marknad, vilket ökar kraftigt möjligheterna till handel, samarbete och tillväxt för företag i bland annat Uppsala län.

Länets arbetsmarknad är speciell i den meningen att den avviker från de förhållanden som präglar arbetsmarknaden i omkringliggande län. Följande faktorer är kännetecknande för Uppsala läns arbetsmarknad:

- Stor tjänstesektor
- Stor vårdsektor
- Stor utbildningssektor
- Liten andel industriföretag

I sin tur innebär detta:

- Kunskapsintensiva yrken och hög andel sysselsatta kvinnor och män med högskoleutbildning

Arbetsmarknadens sammansättning i länet skiljer sig också i någon utsträckning från Stockholmsområdet och även från landet i övrigt. De beräknade åldersavgångarna, satt i relation till arbetskraftens sammansättning, pekar på en kommande brist på arbetskraft inom de arbetsmarknadssektorer som volymmässigt dominerar arbetsmarknaden. Inflyttningen av studenter och invandrare i produktiv ålder till Uppsala gör att länet har en kompetens- och arbetskraftspotential som kan tillvaratas bättre och därmed lindra effekterna av de förväntade stora avgångarna från arbetsmarknaden närmaste 10 – 20 åren.

Sammanfattning av näringslivsanalys

- Andelen företag utan anställda (soloföretag) är något större i länet jämfört med riket. Uppsala län är ett småföretagarlän.
- Andelen anställda i företag med 50 eller fler anställda är lägre i länet jämfört med riket
- I Uppsala kommun dominerar bioteknik med universiteten samt hälso- och sjukvården
- I övriga kommuner är näringslivet mer inriktat på verkstadsindustri och landsbygdsnäringar
- Håbo kommun är starkt orienterat mot Stockholm och Älvkarleby kommun mot Gävle
- Länets småföretag har klarat det svaga konjunkturläget under 90-talet bra jämfört med riket
- Länets småföretag visar en betydligt starkare sysselsättningsutveckling jämfört med riket
- Brist på lämplig arbetskraft och svag efterfrågan redovisas som viktiga tillväxthinder bland företagen
- Tillgången till riskkapital och besvärande myndighetsregler anges som andra hinder för tillväxt
- Näringslivskulturen varierar i länets olika delar och är ofta lokalt präglad och är tydligt i exempelvis utbildningsfrågor

Sammanfattning av arbetsmarknadsanalys

- Stor tjänstesektor i länet jämfört med riket
- Stor vårdsektor ” ” ” ” ”
- Stor utbildningssektor ” ”
- Stor offentlig sektor ” ”
- Liten andel industriföretag ” ”
- Kompetenskrävande yrken/hög andel sysselsatta med högskoleutbildning

- Fler kvinnor än men yrkesverksamma i länet
- Stor efterfrågan på kompetent arbetskraft parallellt med strukturellt betingad arbetslöshet
- Åldersavgången från arbetsmarknaden drabbar de sektorer som volymmässigt dominerar och kräver en långsiktig personalförsörjning i exempelvis kommuner och landstinget
- Behov av vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning

3.4 Problem, möjligheter och utmaningar

I Uppsala läns RTP har vi avstått från att göra en s.k. SWOT-analys. Under arbetets gång har dock ofta framförts bedömningar som kan karaktäriseras och grupperas under rubriken "Problem och utmaningar". Beskrivningarna är även här, i likhet med en SWOT-analys, "subjektiva" men kan ändå kännas relevanta eftersom de framförts av olika personer som har goda möjligheter att bedöma tillväxten. Framförallt har likartade bedömningar gjorts av personer utifrån olika samhällspositioner.

I detta avsnitt sammanfattas dessa "problem och möjligheter" avseende tillväxten i Uppsala län i punktform.

1. Ur en traditionell regionalpolitisk synvinkel har Uppsala län en relativt god tillväxtsituation. Exempelvis har länet haft en stadig befolkningsökning och 1990-talets djupa ekonomiska kris passerade relativt obemärkt. Av statistiken kan man dock se att en stor del av tillväxten kan förklaras med nya jobb i Stockholms stad och län. Pendlingen har ökat kraftigt. Inför framtiden ligger utmaningen i att skapa fler nya jobb i Uppsala län.
2. Potential för ökad internationalisering. De två nationella universiteterna, företagen inom bioteknik och de stora verkstadstekniska företagen har många internationella kontakter och verkar på en internationell marknad. Många bedömare menar dock att andelen företag i länet som verkar internationellt är för låg. Under 1990-talet har Östersjöregionen efter östblockets fall visat en kraftig tillväxttakt. Ryssland, de baltiska staternas och Polens marknader växer snabbt. I likhet med vad som gäller i Sverige i stort har denna expanderande marknad föga satt avtryck bland företagen i Uppsala län. Här men även på andra marknader finns på sikt således en stor potential för tillväxt om fler företag i länet, särskilt små- och medelstora tjänsteföretag, skulle komma ut på nya utländska marknader.
3. Gynnsamt för etableringar. En stad som Uppsala med två universitet har en stor potential att attrahera nya och växande företag (tjänstesektorn, kunskapsintensiv industrisektor). En tydlig utveckling i västvärlden har varit att städer med stora universitet lockat till sig många nyetableringar och internationella investeringar s.k. inward investments. Andelen internationella investeringar, undantaget det kapital som tillförts bioteknik- och IT-företagen under 1990-talsboomen, har varit relativt låg. Nyetableringarna och investeringarna har mer skett som avknoppningar från befintliga företag eller vuxit fram av egen kraft från forskningen vid universiteterna. Utmaningen ligger i att marknadsföra Uppsala som en investeringsregion och skapa en bra mottagningsorganisation för hela länet särskilt vad avser företag som har kompetensbehov vilka kan tillgodose genom utbildningar inom universitetens styrkeom-

råden, d v s "framtidsföretagens" behov. En flaskhals för Uppsalas tillväxt är bostadsförsörjningen, särskilt för ungdomar och studenter. Vidare är väntetiderna förhållandevis långa inom primärvård och barnomsorg.

4. Många forskare och exempelvis NUTEK och VINNOVA framhåller att en viktig framgångsfaktor för utveckling av innovationssystem och kluster bygger på en s k "triple helix"-modell, d.v.s. en nära samverkan mellan näringsliv, universitet/ forskning och myndigheter. Uppsala län kännetecknas redan idag av ett mycket gott samarbetsklimat mellan olika parter. Men samtidigt är modellen med en systematisk tillämpning av en "triple helix-modellen", applicerad på innovations- och klusterutveckling ännu relativt oprövad. Här finns en utmaning för länets parter där stiftelsen STUNS (stiftelsen är grundad av de två universiteten, Uppsala kommun, landstinget, länsstyrelsen och handelskammaren med Regionförbundet Uppsala län- som adjungerad medlem) får en central roll för att bygga upp arbetsmodeller för att driva och finansiera dylika samarbetsprojekt.
5. Under senare år har alltför många forskare och bedömare understrukit vikten av samverkan över kommun- och länsgränser för att åstadkomma en kraftfull och hållbar regional utvecklingskraft. För Uppsala län är bilden att länet domineras av en stor centralort och ett omland som delvis växer genom influenser från angränsande län. Initiativ har tagits för att skapa en genomtänkt tillväxt utefter stråket mot Stockholm, ABC-stråket. Mot Gävle/Sandviken i ABCX-stråket och i stråket som rör Stockholm, Håbo, Enköping och Västerås, ABCU-stråket. Samarbetsformerna är ännu i sin linda och även här finns stora utmaningar inför det kommande arbetet med RTP. I södra delen av Uppsala län, med Håbo och Enköpings kommuner, är orienteringen mot Stockholm och Västerås betydande och ökar i takt med att kommunikationerna förbättras. Orienteringen från Håbo kommun mot Uppsala är svag till följd av dåliga kommunikationer. Tillväxtförutsättningarna i ABCU stråket hänger nära samman med möjligheterna till ytterligare förbättrade kommunikationer i stråket. Exempel på åtgärder som bedöms angelägna är ökad spårkapacitet Kallhäll – Tomtebodavägen, etablering av resecentrum i Bålsta, större pendelparkering, bättre kommunikationer mot Arlanda och direktbussar Bålsta – Uppsala. Trycket från Stockholm gör att såväl Håbo som Enköping växer befolkningsmässigt. Bristen på ungdomsbostäder men också bristen på bostäder för äldre är tillväxthämmande. För Håbo kommun betyder arbetspendlingen mot Stockholm mycket. I kommunen finns en byggmaterialindustri som bör vara av intresse för en fördjupad analys och bedömning av tillväxtpotentialer. Ett annat område som är av intresse för Håbo kommun är upplevelsenäringen.
6. I norra delen av länet med Älvkarleby, Tierp och Östhammars kommuner är näringslivet inriktat på högteknologiska verkstadstekniska företag som framgångsrikt verkar på den globala marknaden. Ett närmare samarbete med materialvetenskapen vid Uppsala universitet bör vara av stort intresse för dessa företag. Inom energiområdet finns en hel del verksamheter i norra delen av länet och ett Industriellt Utvecklingscenter IUC inom energiområdet. Även här kan man se utvecklingsmöjligheter genom ökat samarbete med energiforskningen i Uppsala. Älvkarleby kommun har nära koppling till Gävleborgs län, vilket syns tydligt i arbets- och studiependlingen till framförallt Gävle.
7. Slutligen bedömer många forskare att industrisektorn beräknas minska i det västerländska samhället. På samma sätt som jordbrukssektorn minskat i antal sysselsatta kommer industrisamhället att strukturrationaliseras och nya arbetstillfällen bör växa

fram ur en expanderande forsknings-, utbildnings- och tjänsteproducerande sektor. Uppsala stad har redan idag en liten industrisektor samtidigt som allt fler bedömare menar att universiteten blir konkurrensutsatta och liksom övrig offentlig sektor (kommunerna, landstinget och statliga myndigheter) knappast kommer att expandera. En stor utmaning blir då att skapa nya arbetstillfällen inom den privata tjänstesektorn, som måste verka på en global marknad, eftersom den svenska marknaden bedöms som alltför liten för att kunna motivera en kraftfull tillväxt.

3.5 Andra förutsättningar

Tillgången till goda utbildningsmöjligheter är en av de viktigaste faktorer som näringslivet lyfter fram vid lokalisering av verksamhet. Länet har ett rikt utbud av utbildningar och goda möjligheter till kulturaktiviteter inom de flesta av kulturens verksamhetsfält. Den livsmiljö som finns i länet och i regionen är unik med avseende på de kvaliteter som här finns. Det kan antas att framtida mönster för arbete, boende, fritidssupplevelser och konsumtion kan komma att styras av viljan att bo och leva i en ren miljö. Rimligen borde därför alla dessa förutsättningar tillsammans verka attraherande för de som kan välja länet som möjlig boendemiljö.

Till detta kan noteras att möjligheterna till arbetspendling är goda. Länets korsande kommunikationsstråk ger goda förutsättningar för arbetspendling både på väg- och järnväg. Från Håbo kommun pendlar dagligen ca 7 000 personer till Stockholm. Även från Enköping finns en betydande pendling till Stockholm med ca 3 000 personer. Närheten till Stockholm innebär också att Uppsala/Knivsta svarar för storleksordningen 16 - 17 000 pendlare/dygn. Detta är ett uttryck för att såväl ut- som inpendling är en väl använd möjlighet i länet. Genom närheten till Arlanda nås alla delar av landet på en timme. Stora delar av den europeiska kontinenten nås på några timmar. Uppsala läns kommunikationer med Arlanda behöver dock förbättras. Ett resecentrum i Uppsala kommer att underlätta övergången mellan olika transporter.

I länet finns också god tillgång till bra hälso- och sjukvård med högspecialiserad sjukvård vid Akademiska sjukhuset och utbyggd primärvård och tandvård i hela länet. Offentlig service i övrigt med barnomsorg, skola och äldreomsorg är i allt väsentligt väl utbyggd och skapar i sig därmed trygghet som en väsentlig grundförutsättning för valet av en allmänt god boendemiljö.

Om man sammanfattar dessa intryck framträder följande översiktliga bild av länet:

- Länet kan erbjuda såväl attraktiva boendemöjligheter i staden som goda storstadsnära boendemiljöer på landsbygden, med en stor variation av naturlandskap med kustområden, sjöar och jordbruksbygder och med snabba kommunikationer in till staden.
- Länet med sitt centrum i den stora universitets- och kunskapsstaden har många verksamheter inom forskning och utveckling och en växande tjänstesektor. Den stora utbildningssektorn tillgodoser företagen med utexaminerade studenter och forskare inom ett mycket brett område – medicin, farmakologi, IT och teknik, samhällsvetenskaper, veterinär och lantbruksnäringar.
- Länet har en god infrastruktur och erbjuder invånarna en stor arbetsmarknad inom pendlingsavstånd, särskilt om man beaktar närheten till Storstockholm. Även möjligheterna till internationella kontakter är gynnsamma med en god tillgång till moderna kommunikationer, hamnar och närheten till Arlanda flygplats. Här har Knivsta

kommun ett särdeles gynnsamt läge, som kan vara av intresse exempelvis inom logistikområdet.

Sammantaget innebär detta att Uppsala län kan beskrivas som länet som erbjuder goda levnadsvillkor för sina medborgare. Ett län med en mycket stor potential för snabb tillväxt och som erbjuder gynnsamma villkor för investeringar och företagsetableringar där arbetsmarknaden kan beskrivas som god. Befolkningen i länet är förhållandevis ung (särskilt Uppsala, Knivsta och Håbo kommuner). Vad avser direkt näringslivsrelaterade faktorer visar analysen att länet har ett bra läge i utkanten av huvudstadsområdet. Näringslivet uppvisar stor branschbredd i länet som helhet och har spjutspetskompetens inom forskning och utveckling (FoU), relaterad till flera högteknologiska näringslivsgrenar. Tillgången till utexaminerad högre utbildad arbetskraft är synnerligen god. Med dessa analyser och bakgrundsfaktorer kan RTP-processen byggas upp utifrån bestämda utgångspunkter och principer.

4 Utgångspunkter och principer för RTP Uppsala län 2004 - 2007

Detta tillväxtprogram bygger vidare på erfarenheter från det tidigare Tillväxtavtalet men är helt fristående från RTA. Grundtankarna i RTP bygger på den nya nationella näringspolitiken och regeringens regionala utvecklingspolitik som sätter fokus på tillväxt i hela landet. Centralt för den nya politiken är att insatserna bör riktas mot behoven i näringslivet och insatser som kan göras för att öka nyföretagande och tillväxt i befintliga företag. Den ekonomiska tillväxten sker i företagandet, genom företagare och entreprenörer och tillväxtökningen sammanhänger med samhällets möjlighet att skapa goda miljöer (förutsättningar) för företagande.

RTP Uppsala län 2004-2007 bygger på vissa utgångspunkter och principer. I korthet kan de sammanfattas enligt följande:

- *Långsiktig hållbar processinriktad näringslivsutveckling är grunden för RTP.* Insatserna för att gynna tillväxt är långsiktigt syftande. De är inte heller entydigt möjliga att fastställa en gång för alla i ett program. RTP Uppsala län 2004-2007 har inledningsvis utformats, med bland annat erfarenheterna från RTA 2000-2003. Programmet skall inte utformas klart för hela programperioden, utan skall ses som en process där prioriteringar omprövas och utvecklas, mål förtydligas och fokus kan flyttas från vissa insatser till andra allteftersom erfarenheter tillvaratas och omvärldsförändringar uppstår. RTP-arbetet knyts också samman med det Regionala Utvecklingsprogrammet och genomförandet av Länstransportplanen.
- *Behov av att arbeta med infrastrukturella förutsättningar för tillväxt.* Insatser för tillväxt gynnas självklart av att länet förbättrar sin infrastruktur, erbjuder sina invånare goda livsmiljöer och bra möjligheter till pendling. Företagen gynnas bland annat av god tillgång till kapital och välutbildad arbetskraft. Framförallt gynnas tillväxten om länet stärker sina redan starka grenar inom branscher som bedöms ha goda utsikter att växa i framtiden på en nationell och internationell marknad.
- *Fokus på vissa tillväxtbranscher och näringsgrenar.* Ser vi till själva tillväxten så sker den i näringslivet och tanken med RTP-processen blir därför att koncentrera knappa resurser och lägga fokus på de näringsgrenar där möjligheterna till en hållbar tillväxt är gynnsammast och mest önskvärd. Högst på prioriteringslistan kommer då utveckling av kluster och innovationssystem inom bioteknik, energiteknik, informationsteknologi och materialvetenskap där länet står starkt rustat med ett engagemang från företag, forskare och myndigheter. De stora utvecklingsprojekten finns idag i Uppsala med sina två universitet men även i länets övriga kommuner och länsdelar finns näringsgrenar där det finns förutsättningar för att tillämpa modeller för kluster- och innovationssystem.
- *Arbeta i naturliga delregioner och "tillväxtstråk".* En iakttagelse är också att tillväxten inte bara koncentreras till vissa näringsgrenar utan också till olika "tillväxtstråk/korridorer". Uppsala län har tillväxtstråk som utgår från Storstockholms tillväxt. Det tydligaste stråket för Uppsala län är "ABC-stråket" som sammanflätar Stockholm och Uppsalas arbetsmarknadsregioner där också Knivsta ingår. Det andra stråket är "ABCU" Stockholm – Västerås, där Håbo och Enköping ingår. Ett tredje är "ABCX-stråket" som omfattar kommunerna i norra delen av länet med Östhammar, Tierp och Älvkarleby

med speciella förutsättningar som delvis liknar de i Bergslagen och där den norra länsdelen också ingår i Gävle/ Sandvikens arbetsmarknadsregion.

- *Generella insatser.* Slutligen finns strategiska insatser av generell karaktär, som vid sidan av ovan nämnda fokusområden, ändå är angelägna att ta med i RTP. De utgör basen för att stimulera en gynnsam tillväxt och hållbar regional utveckling. Det är strategiska insatser som avser att främja näringslivets kompetensförsörjning, entreprenörskap, innovationer och nyföretagande samt målet att öka kvinnors företagande och att uppnå en arbetsmarknad i balans.
- *Ökad internationalisering.* Länets exportföretag har idag sina viktigaste marknader i USA, Tyskland och England. Med EUs utvidgning till länder på andra sidan Östersjön förväntas på sikt stora utvecklingsmöjligheter inom handel och företagssamarbete. Exportstimulerande åtgärder (exempelvis tidigare RTA-åtgärder) bör fortsätta och bli kraftfullare och på sikt med utökad inriktning på stöd och rådgivning till företag med intresse och potential för handel och annat samarbete med Östersjöländerna.
- *Nationell medfinansiering.* Ett antal utvecklingsområden är av nationell betydelse och nationell medfinansiering är en viktig grundförutsättning för genomförande av föreslagna åtgärder.

5 Fyra prioriterade insatsområden/fokusområden

Utifrån de analyser som genomförts och de slutsatser som dragits av dessa kommer Uppsala läns tillväxtprogram att fokuseras på:

1. *Kluster, innovationssystem och andra företagsgrupperingar med tillväxtpotential*
2. *Entreprenörskap, företagande (innovativa företagare) och företagsklimat*
3. *Kompetens- och arbetskraftsförsörjning*
4. *Internationalisering*

De tre insatsområdena är lika viktiga men de är olika uppbyggda. Åtgärder i insatsområde 1 riktar sig till prioriterade företagsgrupper för vilka särskilda analyser har genomförts/skall genomföras. Behov av åtgärder för insatsområde 1 kan i vissa avseenden hänföras till generella åtgärder som beskrivs i de två andra insatsområdena (exempelvis nyföretagande, entreprenörskap, kompetensförsörjning). De två senare insatsområdena är att betrakta som generella för hela länet och rör hela arbetsmarknaden och hela näringslivet. Exempelvis kan de inriktas på att ta tillvara högutbildade invandrades kompetens inom bristyrken, stöd till kvinnliga innovatörer och uppfinnare, start av nya utbildningar eller underlätta företagets möjligheter att komma ut på en växande Östersjömarknad.

I nedanstående avsnitt 5.1, 5.2, 5.3 sammanfattas föreslagna åtgärder. Åtgärderna beskrivs mer utförligt i Handlingsprogrammet, avsnitt 6.

Länsöverskridande samverkan avseende åtgärder i Uppsala läns RTP-program.

För flera av ovan nämnda kommande projekt finns starka kopplingar till angränsande kommuner och län. Överläggningar har i viss utsträckning redan skett med RTP-ansvariga i angränsande län. Likaså planeras inom ramen för Mälardalsrådet att samverka kring klusterutvecklingsprogram som involverar flera län i Stockholm- Mälardalenregionen.

Insatsområde 1: Kluster, innovationssystem och andra företagsgrupperingar

Fokus inom detta insatsområde riktar sig på utveckling av företag i prioriterade företagsgrupperingar, som bedöms ha goda utvecklingsförutsättningar. Åtgärder av generell karaktär t.ex. kompetens- och arbetskraftsförsörjning, entreprenörskapsåtgärder, förändringar i länets skol- och utbildningssystem, infrastruktur, bostads- och kapitalförsörjning, marknadsföring av länet etc utgör stödåtgärder för företagens utveckling med Triple Helixmodellen (FoU, näringsliv och myndigheter i samverkan) som arbetsform.

Utveckling av redan etablerade klusterutvecklingsprogram och innovationssystem

1. *Uppsala Bio*. Projektet tar fasta på biotekniksektorns långsiktiga utveckling i Uppsala län.

2. *Uppsala Ångström Energy Park*. Projektet har sitt ursprung i det gränssnitt som bildas av forskare inom material- och energiteknik i samverkan med världsledande företag samt avknoppningsföretag från universiteten..
3. *Verkstadsindustri*. ALMI Företagspartner Uppsala AB driver sedan år 2002 ett klusterutvecklingsarbete med stöd från NUTEK. Målgruppen är de högteknologiska (ofta världsledande) verkstadsindustrierna med underleverantörer i norra delen av länet.
4. *Campus Uppsala - Rosendal*. Projektet är en fortsättning av inom RTA genomförda åtgärden Campus Uppsala. Under RTP-perioden skall ett företags-, bostads- och campusområde projekteras och tas i bruk.
5. *Uppsala Innovation Center – Inkubatorprogram*. Inkubatorn skall verka nära de prioriterade områdena bio-, energi- och informationsteknik. Prioriterade horisontella insatsområden är innovationssystem, entreprenörskap, kapitalförsörjning och affärsutveckling. Projektet bedrivs i bolagsform med ägare i Teknikbrostiftelsen och de två universiteten. Ansökningar om nationell medfinansiering är initierat med bl a medverkan från STUNS.
6. *Modell för samarbete mellan forskning och industri*
En samarbetsmodell mellan företag och forskare kring frågeställningar/problem, som företagen inte lyckats lösa och som visat sig vara av generell karaktär. Den första industriakademien handlade om materialvetenskap och har kallats, "Ångström-akademien" och en utvidgning till en "IT – akademi" planeras.
7. *Invest in Uppsala Region*
I Uppsala har under 2003 inrättats "Invest in Uppsala" som lokalt och i samarbete med bl. a. Business Arena Stockholm (BAS), kan stödja etableringar, företagsinvesteringar mm. Under planeringsperioden avses projektet utvidgas till hela länet.

Näringslivsprojekt under uppbyggnad

Inom ramen för RTP 2004-2007 bedöms ett antal näringsgrenar att bli föremål för klusterutvecklingsinsatser och introduceras i innovationssystem, inkubatorprogram mm.

8. *Bioindustri = Bioteknik och verkstadsindustri*. Under 2002 påbörjades ett projekt i norra delen av länet och vars mål är att pröva möjligheterna för små- och medelstora verkstadsindustrieföretag att bli underleverantörer till den framväxande bioteknikindustrin. Bedömningen är att när det nu pågående projektet avslutas under 2004 så kan det övergå i ett större "lärandeprojekt" med partnerskap från både nationella myndigheter, regionala och lokala aktörer från såväl industri, universitet och myndigheter. (*Behov av nationell medfinansiering*)
9. *Livsmedelsproduktion*. Uppsala län har många tillgångar inom livsmedelsområdet. Sveriges lantbruksuniversitet, Livsmedelsverket, Centrum för Klinisk Prövning av Livsmedel, KRAVs centralorganisation finns i Uppsala och en relativt stor jordbrukssektor mm. Förutsättningarna bedöms goda att under programperioden initiera projekt med syfte att utveckla en livsmedelsnäring inte minst inom det nya kunskapsområdet livsmedel med hälsoeffekter. (*Behov av nationell medfinansiering*)

10. *IT-spetsområden.* Under 2001 genomfördes en analys av IT-sektorn i Uppsala län. Den visade att Uppsala har en stor bredd inom företagssektorn med över 100-talet mycket kompetenta företag, 100-tals forskare och nära 5 000 studenter relaterade till IT-kompetensområdet. Under 2003 har man identifierat världsledande spetsområden inom IT'nB (IT och Bioteknik), datakommunikation, hårdvarunära system samt spel/ underhållning. Arbete pågår under hösten 2003 att samla forskare, företag och myndigheter i nätverk för att stärka dessa näringsgrenar. Insatserna kan avse kompetensutveckling, ledarträning, affärsutveckling, innovationssystem och inkubatorsystem. (*Behov av nationell medfinansiering*)
11. *Inomhusmiljö.* I den södra länsdelen pågår i Enköping utvecklingsprojekt som tar fasta på bildandet av ett kompetenscentrum kring inomhusmiljö – ventilation. Även här finns inledande diskussioner om att starta ett lokalt klusterutvecklingsprogram med insatser inom kompetensförsörjning, affärsutveckling, nätverk, kapitalförsörjning och produktutveckling. I de lokala planerna finns en målsättning att få med ventilationsområdet i RTP under 2004.
12. *Bygg- och byggmaterialsektorn.* Håbo kommun har i sin näringslivsstrategi och utvecklingsplan identifierat att kommunen har många företag inom bygg- och byggmaterialsektorn. Arbete pågår att försöka utveckla en lokal modell för klusterutveckling omfattande ett ökat samarbete i nätverk där denna företagsgruppering kan stärkas både avseende kompetensförsörjning, produkt- och marknadsutveckling samt bättre kopplingar till forskning och myndigheter.
13. *Logistik.* Kommuner som Knivsta, Uppsala, Håbo och Enköping är alla relaterade till Stockholmsområdets inklusive Arlandas behov av transport-, varulager- och logistikföretag. Diskussioner pågår om hur ett interkommunalt samarbete kan stärka dessa kommuner som logistikcentra. Länets hamnar i Bålsta, Skutskär och Hargshamn utgör också strategiska noder för utveckling av näringar inom logistikområdet.
14. *Upplevelsenäringen.* I det inledande arbetet med RTP 2004-2007 har också identifierats att det finns stora möjligheter att förstärka utvecklingen av upplevelsebaserade näringar inom exempelvis musik, konst, teater, friluftsliv, sport, mat m m. Länet har redan en stor besöksnäring kopplad till utbildningsanordnare, konferens- och kursgårdar samt stora tillgångar i utbudet av kultur, friluftsliv och historiska miljöer. Närheten till stora befolkningscentra i Stockholm - Mälardalen, Arlanda flygplats, hamnar i Kapellskär och i Stockholm samt en ökad turism från de forna öststaterna kring Östersjön utgör en stor potential för utveckling av upplevelsenäringar.
15. *Tjänstesektorn.* Näringslivsorganisationer, universitet, kommuner m fl önskar utveckla tjänsteproduktion på nya marknader såväl privat som offentlig i internationell konkurrens (ex revisorer, jurister verkar redan på internationell marknad).

Insatsområde 2: Entreprenörskap, företagande (innovativa företagare) och företagsklimat

Förslag till åtgärder har utvecklats i en arbetsgrupp ledd av ALMI Företagspartner Uppsala. Insatserna är utformade utifrån behoven av att åstadkomma ett förbättrat intresse för företagande, ökat intresse för att starta företag, gynna etableringar och investeringar mm. Det handlar bland annat om attityder till företagande inom skolsystemen, utbyte mellan skola och samhälle, utveckling av studenternas kontakter med företag mm. Åtgärderna inom detta område grupperas i följande punkter:

- Attityder till och kunskaper i företagande
- Lokal/regional hantering av regelsystem som stimulerar företagande
- Förbättrad finansiering av idéer i tidiga utvecklingskedan
- Dynamiska miljöer för entreprenörskap

Insatsområde 3: Kompetens- och arbetskraftsförsörjning

Uppsala län står i likhet med övriga Sverige inför stora framtida utmaningar när det gäller kompetens- och arbetskraftsförsörjning. Länets framtida tillväxttakt är i hög utsträckning beroende av en väl fungerande arbetsmarknad som kan tillgodose näringslivets och den offentliga sektorns behov av arbetskraft. Inom ramen för det Regionala tillväxtprogrammet finns en möjlighet att skapa en infrastruktur för ett effektivt samarbete mellan länets strategiska partners i denna fråga. I linje med intentionerna från Regeringen föreslås att det Regionala kompetensrådet får en central roll gällande dessa frågor. En arbetsgrupp utsedd av Kompetensrådet i Uppsala län har utvecklat nedanstående åtgärdsförslag:

- Utveckla samarbetet i regionala kompetensrådet och arbetsmarknadsnämnderna
- Pröva nya strategier för att möta kommande kompetens- och arbetskraftsbehov
- Etablera snabbare vägar in på arbetsmarknaden särskilt för personer med utomnordisk bakgrund
- Etablera goda kontakter mellan utbildningar (utbildningsanordnare) och arbetsliv med fokus på tillväxtområden
- Stimulera till fortsatta studier och yrkesval

Insatsområde 4: Internationalisering

De två nationella universiteten, företagen inom bioteknik och de stora verkstadstekniska företagen har många internationella kontakter och verkar på en internationell marknad. Många bedömare menar dock att andelen företag i länet som verkar internationellt är förhållandevis låg. Länets exportföretag har idag sina viktigaste marknader i USA, Tyskland och England. Exportstimulerande åtgärder bör bli kraftfulla och på sikt särskilt med inriktning på företag med potential för handel och annan tjänsteexport (exempelvis upple-

velsenäring, informationsteknologi, universitetsrelaterad kompetens inkl samhällsvetenskaper).

Hittills har en åtgärd inom detta område pekats ut nämligen:

- Internationalisering för uppländska företag

6 Handlingsprogram för RTP 2004-2007

Vision för tillväxten i Uppsala län:

Uppsala län skall som del av Stockholm – Mälardalen-regionen utgöra landets främsta tillväxtmotor med ett framgångsrikt och varierat näringsliv. Genom strategier för hållbar samhällsutveckling och arbetsliv skall länet vara den region i Sverige som erbjuder de bästa utvecklingsförutsättningarna för såväl kvinnor som män. Uppsala län skall år 2010 vara internationellt erkänt som konkurrenskraftigt inom minst tre kunskapsintensiva tillväxtområden.

Mål för tillväxten i Uppsala län:

Länets ekonomiska tillväxt skall ligga minst 2 procentenheter över riksgenomsnittet. Tillväxten skall vara långsiktig och bidra till en hållbar samhällsutveckling och ökad jämställdhet.

Indikatorer

Tänkbar indikator är lönesummans utveckling.

6.1 Insatsområde: Kluster, innovationssystem och andra företagsgrupperingar

Fokus inom insatsområdet riktas på utveckling av företag i prioriterade företagsgrupperingar, som bedöms ha goda utvecklingsförutsättningar. Åtgärder av generell karaktär t.ex. kompetens- och arbetskraftsförsörjning, entreprenörskapsåtgärder, förändringar i länets skol- och utbildningssystem, infrastruktur, bostads- och kapitalförsörjning, marknadsföring av länet etc. utgör stödåtgärder för företagens utveckling med Triple Helix-modellen (FoU, näringsliv och myndigheter i samverkan) som arbetsform.

Mål för insatsområdet

Uppsala – Stockholmsregionen skall fram till år 2010 ha utvecklat konkurrenskraften inom bioteknik, materialteknik och energiteknik till att vara erkänd som en av fem främsta regioner i världen med en växande och konkurrenskraftig industri med forskning och utbildning av världsklass.

Indikatorer

Tänkbara indikatorer är att regionen uppmärksammas i internationella tidskrifter som en framstående region och annan massmedial uppmärksamhet men framförallt genom antalet nya etableringar och investeringar i regionen.

Styrgrupp för insatsområdet

STUNS

ÅTGÄRDER

Åtgärd 1: Uppsala Bio

Inom RTP-processen är åtgärden Uppsala Bio ett redan pågående projekt som involverar näringsliv, universitet/statliga myndigheter och kommuner. Projektet har sökt och fått medel från VINNOVA vilket ger det en unik möjlighet vad avser möjligheten att beskrivas fylligt vad avser mål, arbetsplaner, organisation, finansiering etc.

Effektmål

Uppsala –Stockholmsregionen skall inom fem år vara erkänd som en av världens fem främsta bioteknikregioner med en växande konkurrenskraftig industri, med forskning och utbildning av världsklass och ett gott klimat för företag, akademi och anställda att verka i.

Målet är att öka den ekonomiska tillväxten i Uppsalaregionen, genom lönsamma och växande företag inom bioteknik. Med ett tillväxtmål i Uppsalaregionen på 10 – 20 % per år inom biotekniksektorn kan Uppsala agera som tillväxtlok.

Definition av tillväxtområde

Uppsala har genom åren skaffat sig en unik position i världen inom området *metoder, modeller och verktyg för bioteknisk forskning*, vilket drivit fram innovationer inom läkemedel, diagnostik och medicinsk teknik, med dess möjligheter att bidra till innovationer inom hälsa, livsmedel och miljö.

Tillväxtpotential:

Världsmarknad för:

Biotech Supply	7 mrd USD
Diagnostic	22 mrd USD
Pharmaceuticals	420 mrd USD

Sysselsättning år 2003 inom bioteknikindustrin i Uppsala: 4 300 arbetstillfällen.

Aktiviteter

Forskning

Morgondagens biotekniska produkter kommer ofta att vara resultatet av ny kunskap och nya tillämpningar med bidrag från olika vetenskapsområden. Utvecklingen på industrisidan är i längden beroende av att matchas av minst lika framstående akademisk kunskapsproducerande forskning och forskarutbildning inom samma område. Handlingsplanen omfattar därför ett förslag på upprättandet av ett tvärvetenskapligt centrum i Uppsala, med fokus på fakultetsöverskridande forskning kring metoder, modeller och verktyg för bioteknik. Centret får till uppgift att interagera både med användare av avancerad teknologi för att identifiera centrala biologiska frågor som kommer att kräva nya metoder för att lösas, och med tekniska expertområden som kan bidra till lösa dessa problem. Centret skall inte primärt tillhandahålla svar på konkreta frågor från näringslivet, men industrins deltagande i centret är i högsta grad önskvärt och nödvändigt.

Kompetensförsörjning och infrastruktur

Framtida försörjning av kompetent arbetskraft till biotekniksektorn kommer att spela en avgörande roll för vår möjlighet att nå visionen. Kompetensförsörjning handlar dels om att se till att de utbildningar som erbjuds ungdomar via universiteten och gymnasieskolorna är både attraktiva och relevanta och dels om att säkra försörjningen av ledare

till industrin. Men lika viktigt är att utveckla en infrastruktur som gynnar kompetensförsörjningen. Konkret handlar detta om att snabbt fullfölja utvecklingen av Rosendalsområdet, säkra produktionsytor i andra delar av Uppsala och vidareutveckla kommunikationer inom Uppsala och kommunikationer till Stockholm och övriga Mälardalsområdet. Det handlar också om att vidareutveckla attraktiva boendialternativ som kan attrahera personer från andra länder till regionen.

Innovationsmiljön

Hur vi förädlar idéer från akademi och industri till färdiga produkter är inte bara en universitetsfråga. Angeläget är nu att inkubatorn, d.v.s. det nya UIC, verkligen kommer igång med en projektledare och ett program. Åtgärder för ett bioteknikens hus, om grodd- och såddkapital kommer i nästa steg, men är nog så viktiga. Inom RTP-ramen kan vi framför allt långsiktigt säkra ett gemensamt engagemang för inkubatorn och dess program.

Kommunikation och synlighet

Utöver de här ovan refererade förslagen till åtgärder finns också ytterligare förslag inom dessa insatsområden. Dessutom har ytterligare förslag till aktiviteter definierats inom insatsområdet "Synlighet". Att vara känd som en stark bioteknikregion har inget egenvärde, men är av stor vikt för övriga strategiska mål. Den kompletta bilden måste byggas upp och kommuniceras utanför den egna regionen och på hemmaplan. Kommunikationsplanen innehåller dels åtgärder för att kunna hantera förfrågningar från journalister, företag m.fl. och ha ett enhetligt material till hands. Dessutom planeras aktiviteter som riktar sig till hemmapubliken – journalister, politiker, tjänstemän, skolor – och något större event varje år som också är ett nyhetsvärde.

Partnerskap: STUNS

Projektledare: Uppsala Bio

Tidsperiod: 2003 - 2012

Budget: över 20 miljoner kr per år

Finansiering: VINNOVA's VinnVäxtprogram 10 miljoner kr per år. Medfinansiering från länet minst 10 miljoner kr per år.

Resultatmål

Ökad omsättning och förbättrad lönsamhet i företagen, fördubblad sysselsättning inom bioteknik, BRP ökning med 6 % per år, ökat antal forskare från 900 till 1500, ökat antal doktorander som avlägger examen från 150 till 200 per år, ökat antal sökande till fem per utbildningsplats samt förbättrade attityder till bioteknik.

Indikatorer:

- omsättning och lönsamhet i bioteknikföretagen
- antal sysselsatta inom bioteknik
- antal sysselsatta i relaterade tjänste- och serviceföretag
- tillväxt mätt i bruttoregionprodukt, BRP
- externa forskningsmedel till universiteten inom bioteknik
- antal sökande respektive antal studieplatser på bioteknikrelaterade utbildningar
- antal kommersialiserbara projekt i inkubatorprogram
- bilden av Uppsala som bioteknikregion bland forskare, studenter och företag inom bioteknik i Europa, USA och Ostasien
- Uppsala läns invånares uppfattning och kunskap om bioteknik

- antal forskare verksamma vid tvärvetenskapliga forskningscentret för bioteknik

Hållbarhetskriterier

- ekonomisk hållbarhet i kommersiella investeringar i branschen (lönsamhet, långsiktighet)
- uthållighet i universitetssatsningar inom bioteknikområdet
- uthållighet i offentliga satsningar för bioteknikområdet
- kompetensförsörjning (rätt kompetens, bredd, mångfald)
- miljömässiga effekter

Åtgärd 2: Uppsala Ångström Energy Park (arbetsnamn)

Effektmål

Uppsalaregionen skall inom fem år vara en av de främsta regionerna i världen inom energiforskning/ utbildning och ha påbörjat kommersialisering av nya produkter inom energiområdet. På lång sikt förväntas åtgärden resultera i nya nationella energiomställningsåtgärder till mer miljövänliga energikällor och en effektivisering av energi användningen. Kommersiella genombrott för nya energieffektiva lösningar förväntas på lång sikt.

Definition av tillväxtområde

Åtgärden är inriktad på integrerade energisystem och med ett särskilt fokus på tekniskt/fysikaliskt, miljömässigt och ekonomiskt hållbara energitekniska lösningar och energisystem. Målsättningen är att skapa förutsättningar för utveckling av nyföretagande och utveckling av befintliga företag inom energiområdet. Kärnan i satsningen är utvecklingen av Ångström Energy Park, en anläggning för demonstration, forskning, undervisning och information om energibesparing, förnybara energikällor, energilagring och hur dessa system kan integreras och samverka. För att skapa de bästa tänkbara förutsättningarna för framtida konkurrenskraftiga tillväxtområden och innovationssystem krävs ett särskilt stort mått av samverkan mellan forskning, näringsliv och offentlighet.

Tillväxtpotential

Stiftelsen STUNS har med utgångspunkt i den forskning som bedrivs vid Uppsala universitet och SLU identifierat ett tillväxtområde med, vad man bedömer som, stor utvecklingspotential såväl forskningsmässigt, kommersiellt som samhällsligt. Omvandling av olika energislag till elektricitet är avgörande för den ekonomiska tillväxten, välståndet och utvecklingen i hela världen. De stora produktivitets- och välfärdsökningar som gjorts under 1900-talet i den industrialiserade delen av världen är helt otänkbara utan tillgång till elektrisk kraft, och omvänt. Ett viktigt skäl till fattigdomen och den långsamma utvecklingstakten på andra håll i världen är att omkring 2 miljarder människor idag saknar tillgång till elektricitet. Det finns med andra ord globala drivkrafter inom energiområdet.

Elektricitetens exempellösa betydelse för tillväxt och välfärdsutveckling hänger samman med att den är en möjliggörande teknik. Teoretiskt har den ett obegränsat antal tillämpningar och är förutsättningen för industrisamhället, men också för det s.k postindustriella samhällets basteknik, den digitala tekniken som också är en möjliggörare av samma slag som elektriciteten. Utan modern informations- och kommunikationsteknik

(IKT) hade det senaste decenniets snabba tekniskt, vetenskapliga och industriella utveckling, exempelvis inom bioteknik, varit otänkbar. Sådillvida är elektricitet, i någon form, även det postindustriella samhällets basteknik.

Miljö och ekonomi

Mer än 80 procent av världens energiproduktion är baserad på fossila bränslen. Av främst miljöskäl men också av säkerhetsskäl vill de flesta nationer minska detta beroende, i första hand genom ett bättre och effektivare utnyttjande av förnybara energikällor, nya och förbättrade tekniker för energilagring i liten eller stor skala (batterier och andra), nya och förbättrade tekniker för energibesparing etc. Många av de miljömässigt acceptabla energitekniska lösningar som idag finns på marknaden är dock mindre attraktiva från ekonomisk synpunkt, på grund av bland annat höga kostnader för tillverkning och underhåll samt låga verknings- och utnyttjandegrader. Det miljömässigt acceptabla måste således kombineras med det ekonomiskt acceptabla. Till det senare hör att lösningarna måste kunna tillverkas, säljas och användas med vinst. Här finns således ett växande globalt samhälleligt och marknadsmässigt behov av energitekniska lösningar och energisystem, som långsiktigt kombinerar ekologiskt hållbar energianvändning med social och ekonomisk utveckling.

Ett ökat elberoende ökar behovet av hållbar energiteknik.

Aktiviteter

Forskning och utveckling

Det finns fortfarande en massa möjligheter kvar inom gränserna för det fysikaliskt möjliga. Dagens ingenjörsmässiga lösningar är inte alltid fysikaliskt optimala. Om rätt satsningar görs, finns det plats för stora tekniksprång på energiområdet i en nära framtid.

På den elektrotekniska sidan kan, vilket visats, såväl produktion som distribution av elkraft göras enklare, installations- och underhållskostnaderna samt energiförlusterna bli lägre när ny teknik tillämpas i exempelvis högspänningskablar, generatorer och transformatorer. Detta oberoende av skala och energikälla, vilket gör att systemkoncept för exempelvis våg- och vindkraft blir kommersiellt intressant på ett helt annat sätt än för bara fem år sedan.

Samma sak gäller för materialvetenskapligt grundade tekniker för produktion, lagring, och hushållning av el, såsom tunnfilmssolceller, solfångare, flexibla batterier och s.k smarta fönster. För dessa förhållandevis mindre system kan ökade behov av, och önskemål om, komfort – främst i byggnader – vara en stark drivkraft för utveckling av ny teknik för energiproduktion och energibesparing. Exempelvis kan smarta fönster användas för att kyla byggnader, i stället för elkrävande luftkonditionering. I jordbävning-drabbade områden såsom Japan är behovet stort av små och lätta batterier för att förse varje hushåll med ett lager av reservkraft i händelse av elavbrott.

Möjligen är det största hindret för en radikal energiteknisk nyutveckling de mentala begränsningar som alltid tycks uppstå i vad som brukar betecknas som ”mogna” branscher. Det är inte nödvändigtvis så att konstruktionskoncept som tidigare utmönstrats inte är värda att ta upp till prövning igen. Det gäller bland annat sådant som stora energilagring och vågkraft.

I Uppsalaregionen finns forskning som svarar mot dessa beskrivningar och behov. Inom Institutionen för Teknikvetenskap vid Ångströmlaboratoriet vid *Uppsala universitet* finns elektroteknisk och materialvetenskaplig forskning enligt ovan med inriktning mot

hållbara energitekniska lösningar och energisystem som är av högsta internationella klass. Inom *SLU*, Sveriges lantbruksuniversitet, bedrivs olika forskningsprojekt för biogasanläggningar. Här finns även en forskningsgrupp som arbetar med tekniska ekonomiska, samhälleliga och miljömässiga aspekter på bioenergi. Vidare finns *Vattenfall Utveckling* med huvudparten av sina anställda vid kontoret i Älvkarleby. Företaget forskar inom exempelvis bränsleceller, bioenergi, solenergi och vindenergi. Ett industriellt utvecklingscentrum (IUC) med inriktning på energi startade som en åtgärd inom tillväxtavtalet och har nu sitt säte i Östhammar.

Innovationsmiljö, samarbete och synlighet

För att utveckla ett världsledande innovationssystem för hållbara energitekniska lösningar och energisystem, så utgör forskningen och dess industriella kopplingar grunden. Ångström Energy Park kan bli en illustration av vad goda lokala, regionala, nationella och internationella samarbeten kan generera och ett kännetecken för Uppsalaregionen.

Kommersialisering av utvecklingsidéer

Kommersialisering av idéer från forskning och utvecklingsarbete sker kontinuerligt, så också inom energiområdet, men behov föreligger av insatser för mer målmedveten satsning på svenska företagsetableringar. Vissa områden inom energikutveckling kan vara mogna för kommersialisering och få ett genombrott inom några år. Andra områden kan behöva betydligt längre tid på sig för ett genombrott. På den regionala nivån är samarbete mellan universiteten och Vattenfall Utveckling AB samt IUC Energi i Östhammar en viktig komponent för vidareutveckling av forskningsresultat. Det inkubatorprogram som föreslås som separat åtgärd skall också inriktas för kommersiell utveckling inom energiområdet.

Resultatmål

Under förutsättning att projektmedel beviljas från nationell nivå och EU (Concerto-programmet) påbörjas projektering för energiparken och senare uppbyggnaden av parkens olika komponenter.

Partnerskap: STUNS

Projektledare: Uppsala universitet

Tidsperiod: 2004 -

Budget:

Finansiering: EU, STUNS, Energimyndigheten (STEM), UU, SLU och företag inom energiområdet.

Indikatorer

- externa medel för uppbyggnad av energiparken
- antal forskare inom energiområdet
- antal kommersialiserbara projekt i inkubatorprogram
- bilden av Uppsalaregionen som energikutvecklingscentrum

Hållbarhetskriterier för nya energilösningar

- Teknisk/fysikalisk hållbarhet
- Miljömässiga konsekvenser
- Energieffektivitet (energibesparingspotential)
- Ekonomisk konkurrenskraft (marknadspotential)
- Behov av sådd- och riskkapital
- Samhällsekonomiska fördelar

Åtgärd 3: Klusterutveckling verkstadsindustri

ALMI Företagspartner Uppsala AB driver sedan år 2002 ett klusterutvecklingsarbete med de högteknologiska (ofta världsledande) verkstadsindustrierna med underleverantörer i norra delen av länet. Projektet prövar en klusterutvecklingsmodell som utarbetats och prövats i Nya Zeeland och avses pågå under hela RTP-perioden. Bland de horisontella insatserna är kompetens-, arbetskrafts- och ledarförsörjning, nätverk, entreprenörskap och affärsutveckling viktiga för verkstadsindustrins utveckling.

Effektmål

- Att långsiktigt stärka de ingående företagens tillväxt och konkurrenskraft
- Lönsam omsättningsökning
- Positiva sysselsättningseffekter
- God tillgång på verkstadsteknisk arbetskraft
- Utvecklat systemleveranstänkande

Aktiviteter 2003 – 2005

- System för hantering av riskfyllt avfall
- Transportlogistik
- Profilering av klustret
- Miljödeklarationer/policies
- Säljsamarbete/säljteknik
- Kundstrategier

Aktiviteter 2004 – 2007

- Visioner/omvärldsbevakning
- Inköpssamarbete
- Individuella kompetensutvecklingsprogram
- Affärsmodell/organisationsform
- Klusterutveckling inom ventilationsområdet i Enköping

Resultatmål

Att utveckla en svensk modell för klusterutveckling

Partnerskap: ALMI, Regionförbundet Uppsala län, Länsstyrelsen, NUTEK och företag i norra delen av länet

Projektledare: ALMI Företagspartner Uppsala AB

Tidsperiod: 2003 - 2007

Budget: ca 1 150 tkr/år med avtrappning

Finansiering: Behov av nationell medfinansiering (NUTEK), Regionförbundet Uppsala län, Länsstyrelsen, ALMI, Mål 3

Indikatorer

- Omsättningsökning hos berörda företag
- Sysselsättning
- Antal nya kunder

Hållbarhetskriterier

Organiserad samverkan för långsiktiga mål baserad på gemensam vision och en varaktig klustermotor

Åtgärd 4: Campus Uppsala - Rosendal

Grunden för utvecklingen av visionen Campus Uppsala lades i tillväxtavtalet och Rosendalsområdet ingick då som en strategisk och prioriterad del av utvecklingsområdet från Uppsala till Ultuna. Campus Uppsala är ett påtagligt resultat av den nära samverkan som etablerats mellan samhälle, universitet och näringsliv inom ramen för STUNS. Utvecklingen av Rosendal prioriteras särskilt under tillväxtprogramperioden och omfattar den fysiska omvandlingen av området och tillskapandet av förutsättningarna – ekonomiska, fysiska och marknadsmässiga – för att ta området i bruk för högteknologiska företag, bostäder, service och FoU. Projektets hela förverkligande beräknas ta ca 15 – 20 år och innebär investeringar av storleksordningen 5 miljarder kr.

Rosendalsområdet har en väsentlig roll i regionens strategi för utveckling av bland annat bioteknikklustret samt de materialvetenskapliga och informations- och kommunikationsteknologiska områdena. En målmedveten marknadsföring mot önskade verksamheter, investerare och fastighetsägare är viktig för att åstadkomma ett kraftfullt utvecklingscentrum med önskad profil, kompetens och affärsmöjligheter i enlighet med inriktningsdokument utarbetat av STUNS.

Vision

Rosendalsområdet skall utvecklas till en spännande, öppen och tvärvetenskaplig miljö med ett stort inslag av internationella verksamheter och investerare och där industri och vetenskap kan mötas i en levande och föränderlig omgivning med närhet till natursköna Årike – Fyris. Utefter Fyrisån med Ulleråker och Campusområdet finns förutsättningar för attraktiva boendemiljöer med närhet till ån. Med tanke på årums exklusiva naturvärden och med hänsyn till det rörliga friluftslivet bör exploateringen av området skall ske på ett varsamt sätt.

Den unika Science City-prägeln är den speciella attraktionskraft som ska locka verksamheter till Sverige, Uppsala och Rosendal. Härigenom skapas möjligheter att tydligare positionera Uppsala som etableringsort för högteknologisk och kunskapskrävande verksamhet i en hård konkurrenssituation och därigenom bibehålla Uppsalas tillväxt.

Rosendalsområdet blir ett bra komplement och skapar variationsmöjligheter till etableringslägena Kungsängen, Fyrislund och Librobäck. Insatserna inom marknadsföring, entreprenörskap, företagsetablering och inward investment är betydelsefulla för utvecklingen av Rosendalsområdet.

Effektmål

Rosendal skall med sitt läge, innehåll och förhållningssätt vara ett av Europas mest dynamiska och attraktiva etableringsområden för avancerade företag, forskning och nyskapande entreprenörer.

Aktiviteter

- Överenskommelse mellan markägarna om genomförande och ansvar
- Detaljplan för området konfirmeras genom fullmäktigebeslut
- Projektering av området
- Markexploatering
- Konkurrensanalys
- Marknadsanalys
- Anläggning av gatu-, va- och parkstruktur
- Marknadsföring

Resultatmål

Företags-, bostads- och campusområde Rosendal är projekterad. Exploatering av området är inledd och verksamheter påbörjade fram till år 2007.

Partnerskap: STUNS, Akademiska Hus

Projektledare: Uppsala kommun

Ansvariga: Uppsala kommun, Akademiska Hus (markägare)

Tidsperiod: 2003 -

Budget: Fastigheter – 5 mdr kr under exploateringsperioden. Internationell målgruppsstyrd marknadsanalys – marknadsföring under år 2004 = 200 tkr.

Finansiering: Grundexploatering finansieras av markägarna. Området utvecklas successivt av ägarna samt på sikt involverade fastighetsaktörer och investerare på marknadsmissiga grunder med utgångspunkt i efterfrågan och tecknade kontrakt. Initial marknadsanalys, - plan och marknadsföring finansieras av Uppsala kommun.

Indikatorer: Intresse från potentiella hyresgäster, tecknade kontrakt, fastighetsintresser, investeringar, markpriser

Hållbarhetskriterier

- Varsam exploatering med hänsyn till bevarandevärdena inom Årike - Fyris

Åtgärd 5: Uppsala Innovation Center – Inkubatorprogram

Befintlig företagsinkubator ”Uppsala Innovation Centre” har tom 2003 drivits av Teknikbrostiftelsen och universitetens holdingbolag tillsammans. Projektet bedrivs i bolagsform. En vidareutveckling av bolaget, med syfte att bredda det lokala engagemanget och utveckla verksamheten, pågår. Den nya ägarkonstellationen innefattar förutom tidigare ägare också STUNS och ALMI. De nya ägarna avser att tillsätta en ny styrelse under hösten 2003 och den nya styrelsens första prioritet är att tillsätta en ny ledning och att utarbeta en ny verksamhetsplan.

Den utvecklade inkubatorn skall erbjuda ett ur nationellt och internationellt perspektiv konkurrenskraftigt stödprogram till entreprenörer och forskare med kommersialiserbara innovationer. Prioriterade stödformer kommer att bli affärsstöd (försäljning), entreprenörskap, mentorprogram, kapitalförsörjning och affärsutveckling.

Inkubatorn skall verka nära de prioriterade områdena bio-, energi- och informationsteknik. Den nya verksamheten beräknas starta from årsskiftet 2003/2004.

Effekt mål:

Aktiviteter:

Resultatmål:

Partnerskap: STUNS, TBS, UU, SLU, ALMI

Projektledare: Uppsala Innovation Center

Budget: ca 3 milj kr/år

Finansiering: VINNOVA, Uppsala Bio, lokala privata medfinansiärer, lokala och regionala offentliga organisationer.

Åtgärd 6: Modell för samarbete mellan forskning och industri - industriakademien

Ångströmakademien

En samarbetsmodell mellan företag och forskare kring framförallt tekniska frågeställningar/problem, som företagen inte lyckats lösa och som visat sig vara av generell karaktär har etablerats mellan Ångströmlaboratoriet vid Uppsala universitet och ett antal industriföretag. Syftet är att med forskarhjälp försöka lösa identifierade problem. Den första industriakademien handlade om materialvetenskap och har kallats, "Ångströmakademien" och har mycket framgångsrikt löpt under våren 2003. Resultaten av samarbetet har varit följande.

Projektet samlade åtta av de främsta industriföretagen inom materialteknik och sju av de främsta forskarna inom materialvetenskap. Forskarna har tillsammans med företagsrepresentanterna genomfört ett antal halvdags workshops och identifierat två gemensamma behov/problemområden:

- "Galling problematiken", dvs repningar i framställningen av olika material
- "Underhållsfria material"

Effektmål

Hitta en uthållig fungerande samarbetsmodell mellan industri och forskning på problem som industrin inte själv lyckas lösa.

Aktiviteter

Workshops inom materialvetenskapliga området

Resultatmål

Etablera samarbetsmodellen.

Partnerskap: STUNS styrelse, universitet och företag

Projektledare:

Tidsperiod: 2004 – 2007

Budget: 3 miljoner kr/år (?)

Finansiering: VINNOVA, Jernkontoret, medverkande företag, Uppsala universitet

Utifrån de positiva erfarenheterna av Ångströmakademien vill man pröva samarbetsmodellen bland annat inom IT området med koppling mot bioteknikföretagen. Industriakademien är ett nytt sätt att effektivisera processen för kommersialiseringsbara projekt mellan forskning och industri. Detta sker genom att gemensamt söka lösningar på behov hos industrin där forskarna ställer sin kompetens och resurser till förfogande.

Åtgärd 7: Invest in Uppsala Region

Inom ramen för Campus Uppsala projektet har ett arbete för att attrahera aktörer att investera i Uppsala påbörjats under 2003: Invest in Uppsala. Invest in Uppsala arbetar med marknadsanalys, -bearbetning och mottagning. Organisationen ska så långt möjligt också ta emot och svara på förfrågningar som slussats via Invest in Sweden Agency, ISA, och Business Arena Stockholm, BAS. Målet är att organisationens arbete skall vidgas och under programperioden komma att omfatta hela Uppsala län – arbetsnamn: Invest in Uppsala County.

Effekt mål

Uppsala län skall kraftfullt öka andelen företagsetableringar och investeringar inom de verksamhetsområden som prioriteras i RTP 2004-2007. Företag och investerare skall få ett gott mottagande och erbjudas nödvändiga kontakter och information om etableringsmöjligheter i länet.

Aktiviteter

- Ett regionalt nätverk byggs upp för attrahera nyetableringar/ marknadsföra regionen
- System för att inhämta och sprida information om regionens etableringsförutsättningar utvecklas
- Arbetsformer och material utvärderas och övas i scenarier
- ”Benchmarking” och samverkan med andra regioner sker

Resultatmål

Det första steget 2004, är att uppnå etableringar inom det högteknologiska området i det nya Campus-/ Rosendalsområdet. Under 2004 skall underlag finnas för att i statistisk form presentera hela länet avseende investeringsmöjligheter och företagsetableringar. Samarbetsorganisationen omfattande samtliga kommuner och andra berörda parter som BAS, ISA etc skall vara uppbyggd under 2004.

Partnerskap: Uppsala kommun, Regionförbundet Uppsala län, STUNS, Länsstyrelsen, NUTEK, VINNOVA och ISA (Visanu)

Projektledare: Uppsala kommuns näringslivskontor

Tidsperiod: 2004 -

Budget: 1 milj kr/år

Finansiering: Behov av nationell finansiering, medfinansiering från ingående parter

6.2 Insatsområde: Entreprenörskap, företagande (innovativa företagare) och företagsklimat

Behov av särskilda åtgärder inom entreprenörskap analyseras för utpekade tillväxtområden (enligt avsnitt 6.1) utifrån näringslivets behov. I detta avsnitt tas upp generella åtgärder för hela länet.

För att Sverige skall återta sin tidigare framskjutna plats i välfärdslihan krävs ekonomisk tillväxt. Den viktigaste förutsättningen för att skapa detta är ökat företagande och fler entreprenörer. Fler nya företag behöver bildas tillsammans med fler expanderande företag. Sverige ligger numera på 31 plats av jämförda 37 länder. 4 % av befolkningen håller på eller har just startat ett nytt företag, medan motsvarande siffra för USA är 10 %. Detta konstaterande är skäl nog att förstärka entreprenörskapet.

Entreprenörskap kan i detta sammanhang ses som ett uttryck för aktiviteter som individer utför när idéer genereras och omsätts i värden och ekonomisk framgång. Detta är själva grunden för företagande och därmed ekonomisk tillväxt och sysselsättning.

Allt fler inser att framgångsrika företag är en förutsättning för tillväxt och välstånd både lokalt och nationellt, men hur gynnsamma är förutsättningarna för företagande i Sverige?

Ett gott företagsklimat är ett helhetsbegrepp och dess innebörd avgörs ytterst av företagarnas uppfattning om detta. Företagsklimat kan definieras som summan av de attityder, regler, institutioner och kunskaper som finns i företagarens närmiljö. Lokala aspekter och tillämpningar påverkar företagsklimatet och förutsättningarna, särskilt för ett aktivt entreprenörstänkande och nyföretagande. Att förbättra företagsklimatet kräver attitydförändring och processer hos många parter. I den lokala miljön – kommunen, orten – krävs att företagare och medarbetare agerar i samverkan med politiker, myndigheter, skola, media och andra aktörer. Detta förutsätter en bred och djup förståelse i samhället för innebörden och nödvändigheten av ett gott företagsklimat.

Mål för insatsområdet

Stimulera nyföretagandet genom att ömsesidigt bearbeta attityder till företagande/entreprenörskap. Fler innovationer skall nå marknaden. Nyföretagandet skall öka med 10 - 20 % per år och fler befintliga företag skall växa i storlek och öka sin produktivitet och därmed konkurrensförmågan. Kvinnors företagande skall ägnas särskild uppmärksamhet. Nya företagsbildningar skall ske bland annat med ursprung i universitetens forskning. En kraftfull satsning på ökad handel och företagssamarbete med Östersjöregionens nya EU medlemmar.

Indikatorer

- Attityder till företagande
- Antal nya företag/år bland kvinnor och män

Styrgrupp för insatsområdet: ALMI, FR, Svenskt Näringsliv, Uppsvenska Handelskammaren, Länsstyrelsen och Regionförbundet Uppsala län

ÅTGÄRDER

Åtgärd 1: Attityder till företagande och kunskaper i företagande samt ökad förståelse för sambandet mellan tillväxt och välfärd

Effektmål

Andelen positiva till företagande bland studerande och lärare på grundskola, gymnasium, vuxenutbildning och universitet samt bland kommunala tjänstemän och politiker skall öka. Antalet nystartade företag skall öka med 10 % per år.

Aktiviteter

- Ta fram skriftligt material som illustrerar samband mellan ekonomisk tillväxt och välfärd (tillväxt - utveckling - välstånd - skatteinkomster - finansiering av offentlig sektor - högre löner) för att skapa bättre förståelse för behov av tillväxt.
- Utveckla inslag av entreprenörskap i lärarutbildningen (ex "Företagare manlig/kvinnlig för en dag" – ett dagsprogram i lärarutbildningen)
- Utveckla undervisningen i entreprenörskap för grund- och gymnasieskola utifrån erfarenheter av Ung Företagsamhet och liknande koncept (Ex Finn Upp och Snilleblixarna).
- Utarbeta ett "17:e gymnasieprogram" med fokus på entreprenörskap bland annat utifrån erfarenheter från entreprenörskapsutbildning i Kiruna.
- Stimulera samarbete mellan universitet och SME – "Entreprenöriellt universitet"
- Identifiera och presentera exempel på goda attityder till entreprenörskap (Ex Markaryd med god kommunal service, entreprenörskap, innovatörer och skickliga företagare samt Tierps kommun med en genomarbetad strategi för entreprenörskap)
- Stimulera start av eget företag bland arbetslösa, bland annat genom bidrag till start av näringsverksamhet (Starta Eget-bidrag).

Resultatmål

Lärare på grundskola, gymnasium, vuxenutbildning och universitetsutbildning får en realistisk bild av hur det är att vara manlig respektive kvinnlig företagare. Studerande får god insikt och kunskaper i företagande. Tjänstemän och politiker blir medvetna om sin egen attityd till företagande. Informationsskriften uppmärksammas av massmedia. En debatt om behov av ekonomisk tillväxt startar.

Indikatorer

Attitydförändringar till entreprenörskap hos studerande, lärare, tjänstemän och politiker (kvinnor och män) bland annat genom svenskt Näringslivs attitydundersökningar.

Processledare: Regionförbundet Uppsala län

Ansvariga: Svenskt Näringsliv, Företagarna, Handelskammaren, Ung Företagsamhet, kommunerna, ALMI, Länsarbetsnämnden och Mål 3.

Tidsperiod: 2004 - 2007

Budget: Ca 500 tkr/år, huvudsakligen personella resurser från respektive ansvarig organisation och ca 18 miljoner kr till start av näringsverksamhet för arbetslösa.

Finansiering: Respektive ansvarig organisation

Åtgärd 2: Lokal/regional hantering av regelsystem som stimulerar företagande

Effektmål

Länets alla kommuner skall förbättra sig i Svenskt Näringslivs ranking till år 2007. Fler och växande företag.

Aktiviteter

- Identifiera och undanröj regionala och lokala hinder för företagande och tillväxt. (Regionala och lokala myndigheters tillämpning av regelsystem utgör inte sällan hinder för företagsetablering eller företagsexpansion)
- Identifiera goda exempel genom benchmarking.
- Tydliggör kontaktytan gentemot företagen och stärk kommunernas lokala näringslivsroll ("en dörr in")

Resultatmål

Mer samstämd och konsekvent regeltillämpning på regional och lokal nivå. "En dörr in" prövas på lokal nivå. Samarbetet utvecklas.

Indikatorer

- Skillnader i regeltillämpning mellan kommuner och i jämförelse med angränsande län
- Skillnader i regeltillämpning för män respektive kvinnor

Processledare: Regionförbundet Uppsala län

Ansvariga: ALMI, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Handelskammaren och kommunerna

Tidsperiod: 2004 -

Budget: 500 tkr/år

Finansiering: Deltagande parter

Åtgärd 3: Förbättrad finansiering av idéer i tidiga utvecklingskedan

Effektmål

Förbättrad finansiering av idéer i tidiga utvecklingskedan

Aktiviteter

- Påverka möjligheterna till bättre såddfinansiering och innovationslån
- Kartlägg befintliga rikskapitalister och affärsänglar
- Utveckla förutsättningarna och kontakterna med riskkapitalbolag, aktietorg etc
- Skapa nätverk för affärsänglar (Connect, ALMI) och andra aktörer
- Fortsatt innovationsrådgivning, affärsplaner, företagsetablering, handläggning av licensieringsfrågor, licensförhandlingar

Resultatmål

Möjligheter till finansiering i tidiga skeden förbättras, venture capital utvecklas.

Indikatorer

- Antal affärsidéer som får såddkapital respektive riskkapital (män, kvinnor)

Processledare: ALMI

Partnerskap: Formeras senare

Budget: 635 tkr/år

Finansiering: Deltagande parter, nationell medfinansiering förutsätts för uppbyggnad av regional fond.

Åtgärd 4: Utveckla dynamiska miljöer för innovationer och entreprenörskap

Effektmål

Ökat antal innovationer som kommersialiseras av entreprenörer i länet på såväl den svenska som den internationella marknaden.

Aktiviteter

- Utveckla attraktiva och lättsamma mötesformer mellan innovatörer och entreprenörer med fokus på affärsutveckling (Ex. "Alliansen" i Enköping – ett forum för innovatörer, Technosite i Uppsala – ett forum för IT- och tjänsteföretag, Kvinnliga Innovatörer och Resurscentrum för kvinnor kan alla utvecklas om man lyfter in affärsutveckling i respektive koncept)
- Länka samman olika former av dynamiska miljöer och företagsnätverk med syfte att bredda branschblandningen gärna i samarbete med angränsande län
- Utveckla programmet för internationella affärer med erfarenheter från tillväxtavtalet
- Utveckla koncept inom management och ledarskap med erfarenheter bland annat av tillväxtavtalets projekt "Styrelsepool/mentorskap"
- Utveckla tjänsteproduktion på nya marknader (privat respektive offentlig) i internationell konkurrens (ex revisorer, jurister verkar på internationell marknad). Stimulera företagande i alla branscher
- Skapa förebilder (ex utse månadens företagare)
- Stöd och utveckla inkubatorverksamhet för hela länet genom samarbete mellan Uppsala Innovation Center, Drivhuset, nyföretagarcentra och Resurscentrum för kvinnor

Resultatmål

Innovatörer och entreprenörer möts. Affärer utvecklas i internationell konkurrens.

Indikatorer

Antal deltagare (män, kvinnor) i respektive aktivitet. Antal innovationer som leder till kommersiella produkter (män/kvinnor).

Partnerskap: NUTEK, Länsstyrelsen, ALMI, Regionförbundet Uppsala län, företag, Uppsala Innovation Center, Drivhuset, Nyföretagarcentra, Resurscentrum för kvinnor och Kvinnliga Innovatörer.

Processledare: ALMI

Tidsperiod: 2004 - 2007

Budget: 850 tkr/år

Finansiering: Regionala parter men också nationell medfinansiering förutsätts.

6.3 Insatsområde: Kompetens- och arbetskraftsförsörjning

Behov av särskilda åtgärder inom kompetens- och arbetskraftsförsörjning analyseras för utpekade tillväxtområden utifrån näringslivets behov. I detta avsnitt tas upp generella åtgärder för hela länet.

Uppsala län står i likhet med övriga Sverige inför stora framtida utmaningar när det gäller kompetens- och arbetskraftsförsörjning. Länets framtida tillväxttakt är i hög utsträckning beroende av en väl fungerande arbetsmarknad som kan tillgodose näringslivets och den offentliga sektorns behov av arbetskraft. Inom ramen för det Regionala tillväxtprogrammet finns en möjlighet att skapa en infrastruktur för ett effektivt samarbete mellan länets strategiska partners som har intresse i denna fråga.

I linje med intentionerna från Regeringen ges det Regionala Kompetensrådet en central roll gällande kompetens- och arbetskraftsfrågor. Ledamöterna i rådet representerar ett brett spektrum av länets intressenter i dessa frågor. Rådet blir styrgrupp och får en initierande och samordnande roll för insatsområdet. Ansvaret för genomförande, tidplan och budget anges under respektive åtgärd.

För att få en förankring i näringslivet och på lokal nivå föreslås att Arbetsmarknadsnämnderna i kommunerna fungerar som noder där man diskuterar och initierar aktiviteter inom kommunen eller tillsammans med andra kommuner/aktörer i länet.

Ett etablerat samarbete gällande analyser av kompetens- och arbetskraftsförsörjning har inletts mellan länsarbetsnämnden och det nya kommunalförbundet Regionförbundet Uppsala län. Dessa analyser bör initialt ta sin utgångspunkt i de utpekade tillväxtområdena: bioteknik, energiteknik, bio/tillverkningsindustri, IT/tjänsteföretag för att successivt inriktas på andra delar av näringslivet, bristyrken etc.

Nedan föreslagna åtgärder, mål och aktiviteter är framtagna av en arbetsgrupp utsedd av Kompetensrådet i Uppsala län. Arbetsförmedlingarnas dagliga kontakter med näringslivet utgör en viktig kanal för förankring av föreslagna åtgärder och vid behov utveckling och modifiering av dessa, så att de stämmer väl överens med de behov som finns i företagen.

Avsnittet beskrivs här relativt kortfattat, vilket enbart är ett uttryck för att projekten ännu inte formats i sin slutliga form. Arbetsområdet är dock omfattande och sker inom partnerskapets prioriterade områden vilken kommer att innebära att samtliga kommuner involveras, skola/ högskola, företag och näringslivsföreträdare. Inom detta insatsområde läggs fokus på samtliga av regeringen formulerade horisontella mål rörande jämställdhet, uthållig utveckling, integration mm.

Mål för insatsområdet

En arbetsmarknad i balans där det råder jämvikt mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft och arbetstillfällen liksom lika villkor för kvinnor och män.

Indikatorer

- Arbetslöshet inom olika sektorer uppdelat på män, kvinnor, ungdomar och individer av utomnordiskt ursprung
- Brist på arbetskraft inom olika sektorer

Styrgrupp för insatsområdet

Kompetensrådet i Uppsala län

ÅTGÄRDER

Åtgärd 1: Utveckla samarbetet i den gemensamma arbetsmarknadsplattformen

Effektmål

Kompetensrådet i Uppsala län skall, med beaktande av att olika insatser kan krävas för kvinnor och män och för människor med olika bakgrund, vara ett effektivt forum för diskussioner och ställningstaganden i frågor av strategisk betydelse för kompetens- och arbetskraftsförsörjningen i länet. Lokala arbetsmarknadsnämnderna skall på motsvarande sätt vara effektiva mötesplatser på lokal nivå. Åtgärderna skall underlätta för arbetsgivare att finna arbetskraft med efterfrågad kompetens.

Aktiviteter

- Utveckla Kompetensrådet i Uppsala län och lokala arbetsmarknadsnämnderna avseende roll och samarbetsformer. Rådets uppgifter blir att initiera åtgärder och aktiviteter inom kompetens- och arbetskraftsförsörjningsområdet. Parterna i rådet tar ansvar för, i samverkan med övriga berörda, att punkterna genomförs och att återkoppling sker till rådet. Arbetsmarknadsnämnderna får ett ökat uppdrag för kompetens- och arbetskraftsförsörjning på lokal nivå (lokala kompetensråd) och i uppgift att initiera åtgärder utifrån lokala behov. Uppdrag kan också ges från Länsarbetsnämnden t ex på initiativ från Kompetensrådet.
- Upphandla yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning/kurser

Resultatmål

Utökad samverkan i länet för att ta ansvar för och lösa kompetens- och arbetskraftsförsörjningen

Processledare: Länsarbetsnämnden

Tidsperiod: år 2004 - 2007

Budget: 300 tkr/år framförallt i form av arbetsinsatser samt ca 38 miljoner kr för upphandling av yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning/kurser.

Finansiering: Länsarbetsnämnden

Indikatorer:

- Antal samarbetsprojekt och resursallokering
- Näringslivets uppfattning om kompetensrådets respektive arbetsmarknadsnämndens roll för kompetens- och arbetskraftsförsörjning

Åtgärd 2: Pröva nya strategier för att möta kommande kompetens- och arbetskraftsbehov med effektiva metoder

a) STUDENTER

Effektmål

Att till år 2006 få 5 % fler akademiker att välja att stanna kvar i länets olika delar respektive flytta in efter avslutad grund- och forskarutbildning i jämförelse med år 2002.

Aktiviteter

- Inventering av aktiviteter, erfarenheter och mötesplatser på universiteten för företag, kommuner, organisationer och branschföreningar och analys av behov av kompletteringar
- Informationsinsatser om länets arbetsmarknad och näringsliv till studenter samt erbjudande om fadderföretag och traineeprogram
- Verka för ökat långsiktigt bostadsbyggande för ungdomar och studenter

Resultatmål

Mötesplatser, informationskanaler och faddersystem utvecklade och prövade.

Processledare: Länsarbetsnämnden

Ansvariga: Länsarbetsnämnden, Uppsala universitet, kommuner, arbetsgivarorganisationer, Länsstyrelsen

Tidsperiod: 2004 – 2007

Budget: 1 250 tkr/år

Finansiering: Länsarbetsnämnden, Länsstyrelsen, Uppsala universitet

Indikatorer:

- In- och utflyttning i åldersgruppen 25 – 35 år. SCB statistik
- Antal högskoleutbildade med examen som bor i Uppsala län. SCB statistik
- Bostadsbyggande för studenter och ungdomar

b) ARBETSKRAFTSRESURS

Effektmål

Ökad andel förvärvsarbetande i länet genom minskat antal arbetslösa, deltidsarbetslösa, långtidssjukskrivna och tillvaratagande av arbetskraftsresurser hos arbetshandikappade, äldre och övriga arbetsföra utan arbete.

Aktiviteter

- Kartlägga och validera outnyttjade/underutnyttjade arbetskraftsresurser fördelat på kvinnor och män
- Öka den geografiska och yrkesmässiga rörligheten i länet genom att aktivt stimulera till flyttning, pendling eller omskolning

Resultatmål

Arbetskraftsresurser identifierade, kvantifierade och validerade. Ökat antal tidigare arbetslösa personer flyttar eller pendlar till jobb respektive återupptar studier.

Processledare: Länsarbetsnämnden

Ansvariga: Länsarbetsnämnden, Försäkringskassan, kommunerna och Regionala samverkansgruppen (RESAM)

Tidsperiod: 2004 – 2007

Budget: 1 500 tkr/år

Finansiering: Länsarbetsnämnden, Försäkringskassan, Regionförbundet Uppsala län

Indikatorer:

- Antal arbetslösa, deltidssysselsatta och långtidssjukskrivna. (SCB, AMS, RFV)
- Indikatorer i Länsarbetsnämndens strukturrapport
- Statistik över genomförd validering i länet via Centrum för Vuxnas lärande i Uppsala (CVL)

Åtgärd 3: Etablera snabbare vägar in på arbetsmarknaden särskilt för personer med utomnordisk bakgrund

Effektmål

Snabbare inträde på arbetsmarknaden

Aktiviteter

- Utveckla samarbetet inom introduktionsområdet enligt INTROSAM-konceptet (ett integrationsprojekt inom pågående RTA) och andra prövade modeller samt genomför valideringar av utbildningar och yrkeserfarenheter
- Arbeta för ökad mångfald i arbetslivet och identifiera strukturella och andra diskriminerande hinder på arbetsmarknaden samt föreslå åtgärder

Resultatmål

Personer med utomnordisk bakgrund i länet erbjuds adekvata aktiviteter utifrån individuella handlingsplaner. Arbetsgivare uppmärksammas på integrationsfrågor.

Processledare: Länsarbetsnämnden

Ansvariga: Länsarbetsnämnden, kommuner, Länsstyrelsen, Migrationsverket, Integrationsverket, Regionförbundet Uppsala län, Framtidsskapet, Mål 3, näringsliv/arbetsliv

Tidsperiod: (2004 – 2005)

Budget: 1 500 tkr/år

Finansiering: Länsarbetsnämnden, Länsstyrelsen, Regionförbundet Uppsala län, RESAM

Indikatorer:

- Antal validerade män och kvinnor per år
- Antal män och kvinnor som lyckats få arbete per år
- Kortare introduktionstid

Åtgärd 4: Utveckla kontakterna mellan utbildningar (utbildningsanordnare) och arbetsliv med fokus på tillväxtområden

Effektmål

Elever på grund- och gymnasieskolor samt studerande i olika former av vuxenutbildning inklusive universitetsutbildningar skall få en framtidsinriktad bild av arbetsmarknaden och arbetslivet. Ökat intresse hos arbetslivet för behovsanpassad kompetensutveckling. Långsiktiga relationer mellan utbildningsansvariga/- anordnare och arbetsliv byggs upp. Minskad könsuppdelad arbetsmarknad.

Aktiviteter

- Utveckla en effektiv mäklarfunktion mellan yrkes- och vuxenutbildningsanordnare och avnämare (modell Open College i Tierp)
- Utveckla arbetsmarknadsinformationen i grundskola, gymnasium och vuxenutbildning samt universitetsutbildning och pröva ett system med fadderföretag till grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning (modell ENWIS) och verka för fler PRAO-platser inom bristyrkesområden
- Anordna spetskurser om arbetslivet för lärare, vägledare m fl och pröva ett system med näringslivsmentorer för lärare

Resultatmål

Kontakterna mellan utbildningsansvariga/-anordnare och arbetsliv stärks. En bättre arbetsmarknadsinformation uppnås. Arbetslivet kompetensutvecklar sina medarbetare i högre utsträckning. Nya former för utbildning skapas.

Processledare: Regionförbundet Uppsala län

Ansvariga: kommuner, Uppsala universitet, SLU

Tidsperiod: 2004 - 2007

Budget: 1 000 tkr/år

Finansiering: Regionförbundet Uppsala län, Uppsala universitet, SLU

Indikatorer:

- Antal praoplatser inom bristyrken
- Könsutjämning inom vissa yrken
- Andel av anställda som genomgått kompetensutveckling senaste året (2003 -)

Åtgärd 5: Stimulera till fortsatta studier och aktivt yrkesval

Effektmål

Ökad övergång till högskolestudier särskilt bland ungdomar i norra och i södra delen av länet, samt bland män. Ökat intresse för yrkesutbildningar i länet. Ökat intresse för naturvetenskap och teknik särskilt bland kvinnor.

Aktiviteter

- Erbjud kompetensutveckling för studie- och yrkesvägledningspersonal på olika utbildningsnivåer med hjälp av personalchefer från näringsliv och offentlig sektor för att kunna vägleda och stimulera elever till fortsatta studie aktiva yrkesval
- Pröva uppsökande verksamhet som modell för att stimulera rekryteringen till högskolestudier, särskilt inom naturvetenskap och teknik, till KY-utbildningar och andra

högre yrkesutbildningar samt hantverksutbildningar och utveckla vid behov nya utbildningar samt stöd Teknoprojektet långsiktigt

Resultatmål

Ökat antal övergångar till högskolestudier och KY-utbildningar. Fler kvinnor i utbildningsprogram inom naturvetenskap och teknik.

Processledare: Regionförbundet Uppsala län

Partnerskap: Uppsala universitet, SLU, Regionförbundet Uppsala län, Länsstyrelsen

Tidsperiod: 2004 – 2007

Budget: 750 tkr/år

Finansiering: Regional finansiering men behov av nationell medfinansiering

Indikatorer:

- Övergångsfrekvens män, kvinnor län och kommuner
- Rekrytering från länet till Uppsala universitet

6.4 Insatsområde: Internationalisering

De två nationella universiteterna, företagen inom bioteknik och de stora verkstadstekniska företagen har många internationella kontakter och verkar på en internationell marknad. Många bedömare menar dock att andelen företag i länet som verkar internationellt är för låg. Länet har idag sina viktigaste marknader i USA, Tyskland och England. Exportstimulerande åtgärder bör bli kraftfulla och på sikt särskilt med inriktning på företag med potential för handel och annan tjänsteexport (exempelvis upplevelsenäring, informationsteknologi, universitetsrelaterad kompetens inkl samhällsvetenskaper).

En helt ny marknad finns också i en växande Östersjöregion, Polen , Centraleuropa och Ryssland. I likhet med vad som gäller i Sverige i stort har denna expanderande marknad föga satt avtryck bland företagen i Uppsala län. Här finns således en stor potential för tillväxt om fler företag i länet, särskilt små- och medelstora tjänsteproducerande företag, skulle komma ut på nya utländska marknader.

Vad avser internationalisering finns många metoder och strategier för att s a s lyfta en region och dess näringsliv. Internationaliseringsarbetet behöver exempelvis inte bara omfatta ett arbete direkt riktat mot företag och företagare som t ex Exportrådet och ALMI gör utan kan också omfatta andra insatser som kräver ett engagemang från länets organisationer, myndigheter, kommuner, universitet m fl. Ser man till framgångsrika regioner så omfattar insatserna exempelvis:

- Marknadsföring av regionen för att öka andelen utländska investeringar och underlätta för företag samt delta i internationella mässor, konferenser o dyl där näringsliv och företag kan marknadsföras.
- Ett aktivt deltagande i olika internationella (inklusive europeiska) nätverk mellan regioner, branschorganisationer och städer samt att vara aktiv med projektansökningar till EU:s strukturfonder, Interregprogram etc.

Insatsområdet Internationalisering är, vid RTP-starten, fortfarande under uppbyggnad och kommer att kräva flera samlade analyser. Alla internationellt relaterade åtgärder återfinns inte heller inom detta insatsområde (bl a projekten Invest in Uppsala Region, Uppsala Bio och Uppsala Ångström Energy Park.)

Mål för insatsområdet

Att på sikt utveckla åtgärder och aktiviteter, som inom en 5 års period ökar andelen företag som verkar på en Östersjö- / internationell marknad med 25%. Uppsala län skall kännetecknas som ett attraktivt etableringsområde och vara med i flera internationella program bl a EU:s Interregprogram, 6:e Ramprogrammet och EU-USA program.

Indikatorer

- Kunskap om internationellt arbete, deltagande i exempelvis internationella mässor, EU-program
- Antal nya och växande exportföretag (anställda, exportvärde mm)

Styrgrupp för insatsområdet: ALMI, FR, Svenskt Näringsliv, Uppsvenska Handelskammaren, Länsstyrelsen och kommunerna.

ÅTGÄRDER

Åtgärd 1: Internationalisering för uppländska företag

Projektet är ett svar på de små och medelstora företagens behov av konkreta vägar till dagens viktigaste marknader främst i USA och i EU.

Vision

Uppländska företag skall kunna betrakta EU som sin hemmamarknad - och USA som nåbar grannlandsmarknad när företaget är moget för transatlantisk export/import.

Effektmål

De uppländska företagens utrikeshandel på de valda marknaderna skall trendmässigt öka under projektperioden.

Aktiviteter

- Nod för marknadskontakt etableras och marknadsförs – ExportCentrum
- Utveckla tjänstepaket för företag i olika exportfaser
- Analysstöd till påbörjad internationalisering
- Vikta exportmognadsgrad och bilda nätverksgrupper
- Coaching från bra produkt till exportmoget företag
- Individuella insatser för exportmogna företag
- Koordinering av marknadsaktiviteter mot valda marknader
- Koordinering av branschsatningar på valda marknader
- Innovationer ett medel för nya företag i ett internationellt perspektiv
- Årliga matchmakingevents i Uppsala mot olika marknader
- Uppsökande verksamhet bland länets företag

Resultatmål

Ökad exportvolym, ökat antal exporterande företag och ökat antal nya exportföretag.

Partnerskap: UHK, ALMI, Länsstyrelsen, Regionförbundet Uppsala län, företag

Projektledare: Exportcentrum

Ansvariga operativa organisationer: UHK, ALMI, Exportrådet

Tidsperiod: 2004 - 2007

Budget: 550 tkr/år

Finansiering: Deltagande parter

Indikatorer:

- Antal deltagande företag
- Efterfrågan
- Exportutveckling
- Sysselsättning i deltagande företag

Hållbarhetskriterier

- Uthållighet i exportökning
- Lönsamhet i företagen

6.5 Hållbarhetsstrategi

Ett aktivt förhållningssätt till hållbarhetsaspekter är en förutsättning för en allsidig bild av tillväxtåtgärderna och deras samhällsbetydelse. Utgångspunkter för Uppsala läns hållbarhetsstrategi för tillväxtprogrammet är långsiktig hållbar samhällsutveckling enligt avsnitt 3.2. I Uppsala län ser vi den ekonomiska tillväxten som en viktig förutsättning för samhällsutvecklingen. Uppsala län är del av Stockholm – Mälardalenregionen, som har stor betydelse för landets ekonomiska utveckling. Avsikten är att genom åtgärder i tillväxtprogrammet bidra till ekonomisk tillväxt såväl i länet som för landet.

Tillväxten är en förutsättning bland annat för att tillgodose samhällets välfärdsmål. Ett aktivt förhållningssätt innebär hänsynstaganden till såväl ekologiska mål, kulturmiljömål, sociala och kulturella mål samt jämställdhetsmål. Synen på jämställdhet mellan män och kvinnor samt synen på mångfald skall i tillväxtprogrammet präglas av att alla människor är värdefulla för länets utveckling och bör tillvaratas på bästa sätt. Åtgärder inom tillväxtprogrammet skall bedömas utifrån länets hållbarhetsstrategi och hållbarhetskriterier. Inom respektive åtgärd kan dessutom finnas särskilt angivna hållbarhets-kriterier.

Ekonomisk hållbarhet

Att den ekonomiska tillväxten skall vara hållbar innebär att insatserna i tillväxtprogrammet avser satsningar på långsiktiga och strategiska tillväxtidéer, som är internationellt konkurrenskraftiga och ger regionen unika och specifika konkurrensfördelar.

Bedömning av åtgärdernas betydelse för ekonomiskt hållbar tillväxt kan ske bland annat utifrån följande checklista:

- Långsiktighet
- Bärkraft utifrån länets förutsättningar
- Konkurrenskraft
- Kommersialiserbarhet och utsikter till genombrott
- Tillväxtpotential på marknaden
- Innovationskraft, förnyelse i näringslivet
- Samarbete mellan industri, forskning och offentliga organ
- Konkretion och realism
- Konsekvenser för kvinnor och män

Ekologisk hållbarhet

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. ”Miljömål för Uppsala län 2003 – 2010” är en viktig utgångspunkt för bedömning av tillväxtprogrammets miljökonsekvenser. Utöver vad miljö- och planlagstiftningen anger föreligger inga restriktioner för att öka verksamheter inom industri och näringsliv i Uppsala län enligt miljö kvalitetsmål.

Bedömningen av åtgärdernas konsekvenser för ekologisk hållbarhet kan baseras på:

- Miljö kvalitetsmål inklusive kulturmiljömål för Uppsala län samt
- Gällande miljö- och planlagstiftning

Social och kulturell hållbarhet

Med socialt och kulturellt hållbar tillväxt avses förmågan att tillgodose samhällets välfärds mål för individen. Bedömning av åtgärdernas betydelse för social och kulturell hållbarhet kan ske utifrån följande checklista:

- En god hälsa och stöd för hälsosamma levnadsvanor
- Sociala relationer och stödjande sociala miljöer
- En god arbetsmiljö
- Trygghet och säkerhet
- Trygga och jämlika uppväxtvillkor
- Tillgång till vård och omsorg
- Tillgång till arbete
- Tillgång till kunskap och utbildning
- Tillgång till rekreation och kultur
- Ekonomiska resurser
- Delaktighet/inflytande/jämställdhet
- Boende, närservice och en hälsosam miljö samt
- Framtidstro, mål och mening

Konsekvenser av åtgärderna för kvinnor respektive män i olika åldrar samt för människor av olika ursprung skall bedömas. Metoder och rutiner för uppföljning och bedömning av hållbarhetsaspekter behöver utarbetas. Hållbarhetsgruppen har en viktig roll i utvecklingen av bedömningsmetoder och rutiner under RTP-perioden.

7 Genomförande av RTP 2004 - 2007

7.1 Organisation och finansiering av genomförandet

Regionförbundet Uppsala län ansvarar för hela programmets planering, revidering, uppföljning, utvärdering och aktivt deltagande i vissa projekt. Länsstyrelsen har deltagit i hela RTP-processen och dess medverkan förutsätts särskilt vad avser samordning av medfinansiering från staten och en aktiv medverkan med kompetens inom jämställdhet samt miljö och kulturmiljöområdena. Länsarbetsnämnden har som regional statlig myndighet redan involverats i uppbyggnaden och kommer att medverka med ledarskap, kompetens och resurser i genomförandet. Likaså har flera fakulteter och de två universitetsledningarna involverats bl a genom samarbetet i STUNS i uppbyggnad, finansiering och kommande genomförande. I många av projekten involveras enskilda företag såväl som näringslivets parter och intresseorganisationer. Generellt sker medfinansieringen både i form av ekonomiska insatser och parternas egna arbetsinsatser och andra bidrag (lokaler, utrustning/ laboratorier, resor, trycksaksproduktion etc).

Tillväxtberedningen inom C – framåt utgör ledningsgrupp för programmet. STUNS styrelse utgör partnerskapet för insatsområdet *Kluster, innovationssystem och andra företagsgrupperingar*. ALMI Företagspartner Uppsala AB bildar tillsammans med regionala Svenskt Näringsliv, Företagarnas Riksorganisation och Uppsvenska Handelskammaren m fl en styrgrupp för insatsområde *Entreprenörskap, företagande (innovativa företagare) och företagsklimat*. Kompetensrådet i Uppsala län bildar styrgrupp för det tredje insatsområdet *Kompetens- och arbetskraftsförsörjning*.

Regionförbundets tjänstemannakansli koordinerar RTP-arbetet. För åtgärder som inte är färdigutvecklade utses en processledare som har till uppgift att inom respektive område kommunicera med sin styrgrupp och RTP-kansliet.

Genomförandet av RTP beräknas starta successivt under 2004. Vissa åtgärder som Uppsala Bio, Invest in Uppsala Region m fl liksom åtgärder inom insatsområdena *Entreprenörskap, företagande och företagsklimat* respektive *Kompetens- och arbetskraftsförsörjning* bedöms redan vara ”på gång”. När projekt är färdigutvecklade, utses en huvudansvarig organisation och projektledare för genomförandet. Nya åtgärder kommer att aktualiseras successivt och även då tillämpas ett processorienterat arbetssätt med målsättningen att snarast möjligt fatta beslut som gör att aktiviteterna kan starta inom ramen för RTP. RTP-dokumentet kommer att revideras successivt.

RTP-arbetet bedrivs redan samstämt med både Länstransportplanen, LTP och är i mångt och mycket en viktig del i det pågående arbetet med ett Regionalt Utvecklingsprogram för Uppsala län, vilket avses vara klart hösten 2004. RTP sammansmälter således med RUP-processen vad avser uthållig ekonomisk tillväxt och näringslivets utveckling.

Den prioritering som gjorts i programmet förutsätter att ett det utvecklas ett samarbete mellan den nationella, regionala (Samverkansorganet) och lokala nivån. Vid genomförandet och finansiering har programarbetets prioriteringar också utgått från antagandet att en kommande statlig medfinansiering kan ske direkt från regeringen/ departement i kommande budgetar och anslag Likaså förutsätter RTP-processen att bidrag till genomförandet av prioriterade projekt kan ske efter dialog och underhandskontakter med NU-

TEK, VINNOVA och andra berörda statliga verk och myndigheter. Länsstyrelsens medverkan förutsätts central i frågor som rör den statliga medfinansieringen.

I genomförandeorganisationen läggs stor vikt vid två speciella grupper. En finansieringsgrupp, där bl a Länsstyrelsen och Länsarbetsnämnden ingår, vars uppgift blir att finna lösningar på finansieringsbehoven. En Hållbarhetsgrupp, med kompetens från olika områden relaterade till en hållbar utveckling, integration, jämställdhet mm kommer att svara för hållbarhetsbedömningar utifrån regeringens uppsatta mål och kriterier.

Sammantaget blir RTP-processen uttryck för ett processinriktat arbetssätt, där regionens olika företrädare medverkar i olika roller. Målet är att RTP-processen skall vara ett uttryck för kraftsamling mot gemensamma mål och där arbetet också skall utmytna i ett lärande hur ett framgångsrikt samarbete på regional nivå kan utformas och genomföras.

7.2 Uppföljning och utvärdering

En av förutsättningarna för att åstadkomma resultat i arbetet med tillväxtprogrammet är att det betraktas som en lärprocess för alla aktörer som är involverade. I det processorienterade arbete som skall karaktärisera programmet blir kontinuerliga analyser, återföring av erfarenheter och nya kunskaper viktiga inslag i den dynamik som ligger inarbetad i den valda modellen. För vissa åtgärder har målen preciserats och utifrån målen indikatorer för uppföljning och utvärdering identifierats. För åtgärder som senare läggs in i tillväxtprogrammet behövs konkretisering inklusive identifiering av indikatorer. På insatsområdesnivå kan också behövas ytterligare konkretisering för att kunna göra uppföljningar och utvärderingar. Förutsättningarna att utvärdera effekter av hela programmet är begränsade då effektutvärdering bör ske efter programperiodens slut med risk för svårigheter att isolera effekter av genomförda åtgärder.

En årlig uppföljning av hela programmet genomförs med egna och externa resurser. Den snäva tidsplanen har inte möjliggjort någon detaljerad plan för hur uppföljningen och utvärderingen skall ske.

Utvärdering av hela programmet bör ske efter halva programperioden (2005) och i slutet av programperioden. Behov av utvärderingar på åtgärdsnivå och insatsområdesnivå bedöms under processens gång.

Både uppföljning och utvärdering kommer att relateras till uppsatta mål för RTP-programmet som helhet, handlingsprogrammets tre insatsområden samt för samtliga åtgärder och aktiviteter. Den s k Hållbarhetsgruppen kommer att engageras i indikatorer och måluppfyllelse vad avser hållbarhetsmålen (ekonomi, social ekonomi, välfärdsmål, jämställdhet, mångkultur, miljö mm).

REGIONFÖRBUNDET
Uppsala län

Adress: Regionförbundet Uppsala län
Kungsgatan 41, 2 tr
Box 1843, 751 48 Uppsala

Telefon: 018-18 21 00

Fax: 018-18 21 15

E-post: info@region uppsala.se